

ΕΡΚΥΝΑ

Στρατηγικές σχεδιαστικές παρεμβάσεις αναθεώρησης της σύγχρονης σχέσης της πόλης της Λιβαδειάς με το υδάτινο στοιχείο

Διπλωματική Εργασία

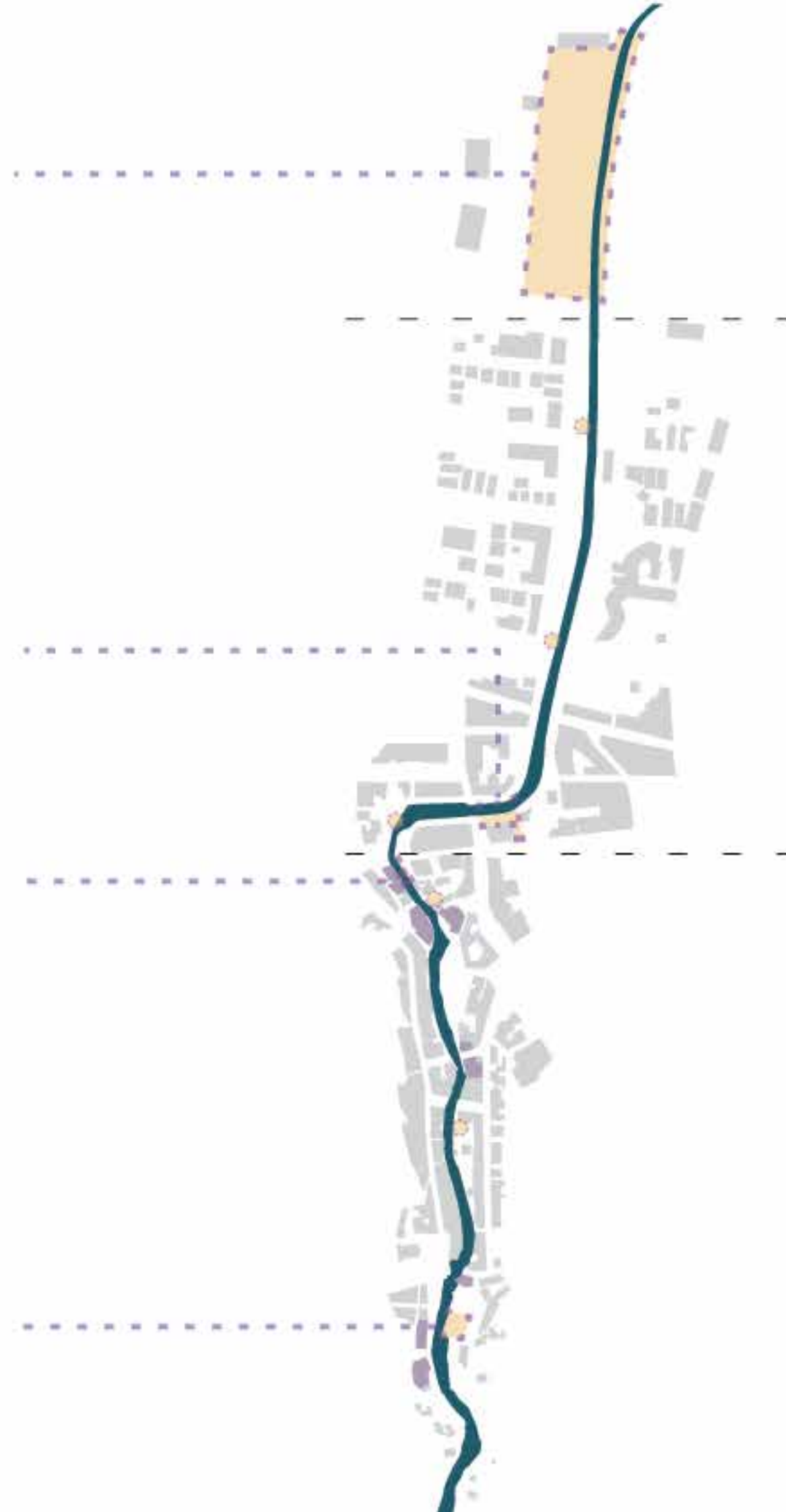
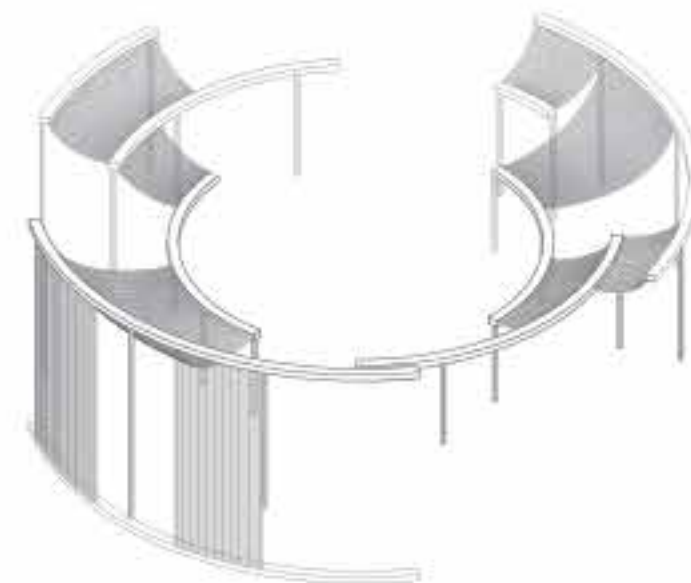
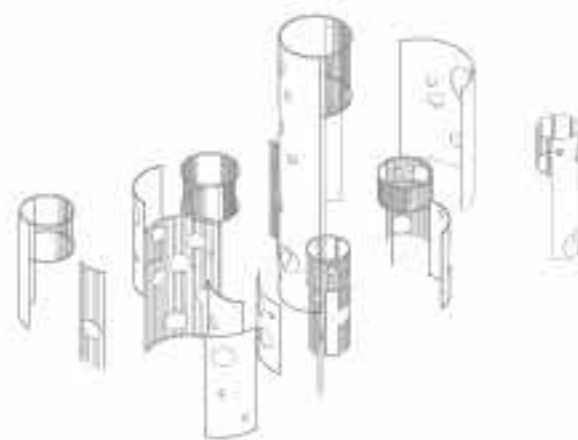
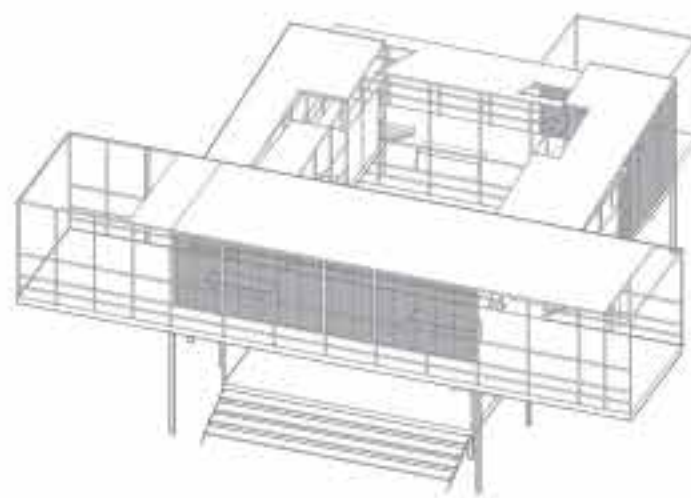
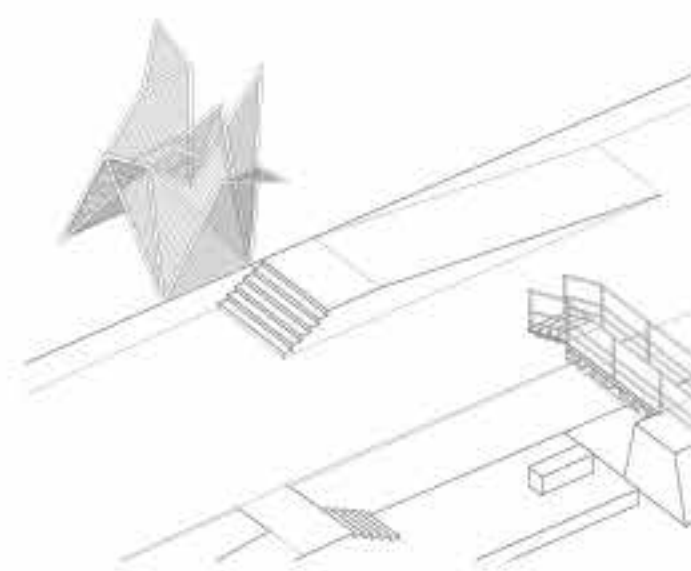
Θωμά Σολούκου

Επιβλέπων Καθηγητής

Απόστολος Πάνος

Ακαδημαϊκό έτος 2022-2023

Τμήμα Αρχιτεκτόνων Μηχανικών

Ευχαριστώ τον Απόστολο για την καθοδήγηση και υπομονή του κατά τη διάρκεια των σπουδών μου, και την Ανδριάννα, το Λουκά και το Χρήστο για τη στήριξη τους.

ΕΡΚΥΝΑ

Στρατηγικές σχεδιαστικές παρεμβάσεις αναθεώρησης της σύγχρονης σχέσης της πόλης της Λιβαδειάς με το υδάτινο στοιχείο

Διπλωματική Εργασία
Θωμά Σολούκου

Επιβλέπων Καθηγητής
Απόστολος Πάνος

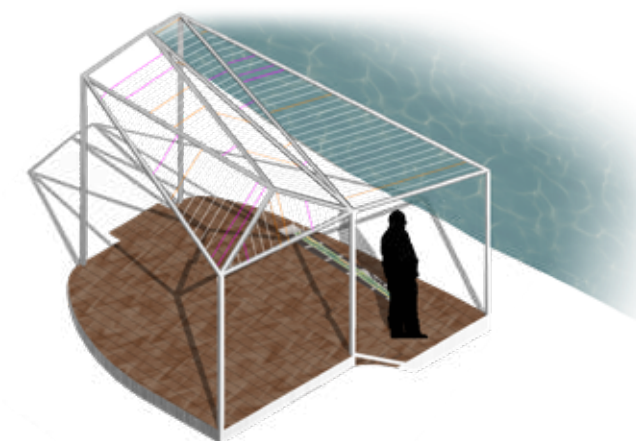
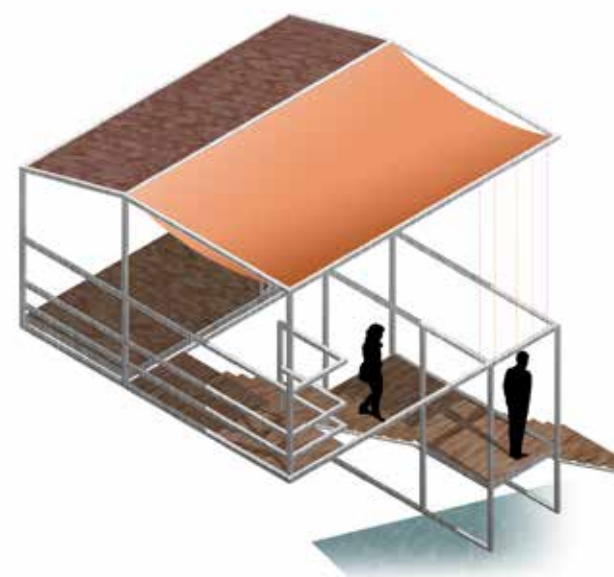
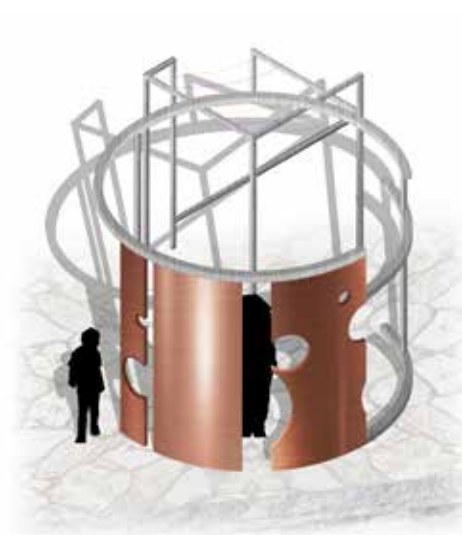
Περιεχόμενα

Πρόλογος	4
Έρκυνα - Το ποτάμι της Λιβαδειάς	5
Διάδρομη της Έρκυνας	7
Παλιά Πόλη	
Νέα Πόλη	
Εκτός Σχεδίου	
Στρατηγική	11
Αστικές Παρεμβάσεις	13
ΑΠ1 - “Γρασίδια”	
ΑΠ2 - Μύλος Παπαϊώαννου	
ΑΠ3 - Οδός Έρκυνας - Εργατοϋπαλληλικό κέντρο	
ΑΠ4 - 1ο Γενικό Λύκειο	
Σημιακές παρεμβάσεις	22
ΣΠ1	
ΣΠ2 & ΣΠ3	
ΣΠ4 & ΣΠ5	
Λεπτομέρειες	27
Μακέτες	29
Βιβλιογραφία & Κατάλογος εικόνων	31

Η παρούσα διπλωματική εργασία ασχολείται με το ποτάμι της Έρκυνας στην **Λιβαδειά**, στο νομό Βοιωτίας, και την διαδρομή που χαράζει μέσα στην πόλη. Αρχικά πραγματοποιήθηκε μία έρευνα σχετικά με την ιστορία και το περιβάλλον (φυσικό και αστικό) του ποταμού. Μέσα από αυτή την έρευνα επισημάνθηκαν τα εξής προβλήματα:

- Η μικρή δυνατότητα **πρόσβασης** στο ποτάμι της Έρκυνας, μέσα στην παραποτάμια περιοχή της Λιβαδειάς, από τον άνθρωπο
- Ελάχιστη **αξιοποίηση** του ποταμού σε **αρχιτεκτονικό** επίπεδο από το δήμο
- Λίγοι, ακόμα και μη κατάλληλα, σχεδιασμένοι **δημόσιοι χώροι** κατά μήκος της Έρκυνας αλλά και σε όλη την πόλη της Λιβαδειάς
- Έλλειψη **περιβαλλοντικής συνείδησης** από τους κατοίκους προς το ποτάμι της Έρκυνας

Η εργασία αυτή προσπαθεί να φέρει πιο **κοντά τον άνθρωπο με το ποτάμι της Έρκυνας**, όχι απλώς για την βελτίωση της εικόνας της παραποτάμιας περιοχής της Λιβαδειάς. Η παρούσα εργασία προσπαθεί να δημιουργήσει μία φιλική σχέση ανάμεσα στον άνθρωπο και το ποτάμι, σχεδιάζοντας χώρους που μέσω των εμπειριών που δίνουν στον περαστικό, θα τον κάνουν να αναθεωρήσει τη σχέση του με την Έρκυνα.

Το ποτάμι της Λιβαδειάς

Το ποτάμι της Έρκυνας βρίσκεται στη **Βοιωτία**, ένα νομό της Στερεάς Ελλάδας και συνορεύει με την Αττική, Φθιώτιδα και Εύβοια. Πέρα από τη Λιβαδειά, άλλα σημαντικά κέντρα του νομού είναι η Θήβα, ο Ορχομενός, τα Βάγια, το Σχηματάρι, τα Οινόφυτα, η Αλίσαρτος, το Δίστομο και η Αράχωβα. Βρέχεται από μικρούς ποταμούς, με κυριότερους τον Ασωπό και το βοιωτικό Κηφισό. Μικρότεροι ποταμοί είναι ο Κηφισός, ο Μόρνος, ο Μέλλας και η Έρκυνα. Ακόμα, στο νομό βρίσκονται οι λίμνες Υλίκη και Παραλίμνη. Τα λεκανοπέδια της Βοιωτίας περιβάλλονται από τα βουνά του Παρνασσού, του Ελικώνα, της Νεραϊδοθάκκωμας, του Μεσσάπιου, του Πτώου και του Χλωμού.

Η πόλη της **Λιβαδειάς** βρίσκεται στο βορειοδυτικό τμήμα του νομού και απέχει 130 χιλιόμετρα από την **Αθήνα**. Βρίσκεται δυτικά της Κωπαΐδας και στους πρόποδες του όρους Ελικώνα. Ο Δήμος Λεβαδέων αποτελεί εμπορικό και οικονομικό κέντρο της ευρύτερης περιοχής. Με 31315 κατοίκους (απογραφή 2011) είναι η δεύτερη σε πληθυσμό πόλη στο νομό Βοιωτίας. Συγκεντρώνει τις διοικητικές υπηρεσίες νομαρχιακού επιπέδου, καθιστώντας έτσι την Λιβαδειά βασικό διοικητικό κέντρο. Ως αποτέλεσμα, ο κύριος τομέας απασχόλησης είναι ο τριτογενής με το κλάδο του εμπορίου να κυριαρχεί.

Την τελευταία δεκαετία παρατηρείται μια έντονη τάση ενίσχυσης του τριτογενούς τομέα παραγωγής. Ενδεικτικά αναφέρεται πως ο τομέας των ξενοδοχείων-εστιατορίων, σημείωσε αυξητικό ρυθμό μεταβολής της τάξης του 70%. Ο Δήμος Λεβαδέων βρίσκεται πάνω σε βασικό άξονα εξυπηρέτησης ενός λειτουργικού κυκλώματος, στο οποίο εντάσσονται σημαντικοί τουριστικοί πόλοι της Περιφέρειας. (Αράχωβα, Παρνασσός).

Η πρωτογενή παραγωγή του Δήμου Λεβαδέων, είναι προσανατολισμένη κυρίως προς την καλλιέργεια **βαμβακιού**, λόγω του εύφορου εδάφους της Κωπαΐδας και των ευνοϊκών κοινοτικών επιδοτήσεων προς τους βαμβακοπαραγωγούς τις δύο τελευταίες δεκαετίες. Σε καταγραφή του 2012, στο νομό Βοιωτίας καταγράφηκαν 6711 παραγωγές, 24312 αγροτεμαχίων και η συνολική έκταση καλλιεργήσιμων εκτάσεων 21150,82 εκτάρια. Η πρωτογενής παραγωγή με τη δομή που κατέχει σήμερα δεν παρουσιάζει στοιχεία δυναμικότητας έτσι ώστε να αποτελέσει αναπτυξιακό πόρο, ωστόσο ενισχύει την τοπική οικονομία. Όσον αφορά τον δευτερογενή τομέα παραγωγής, η βιομηχανική – βιοτεχνική δραστηριότητα, εκτιμάται ότι είναι μικρής κλίμακας (τα εκκοκκιστήρια υπάγονται στην πρωτογενή παραγωγή). Στην περίπτωση της Λιβαδειάς, ο τουρισμός δεν αποτελεί δυναμικό κλάδο του τριτογενή τομέα παραγωγής, δεδομένου ότι οι επισκέπτες εμφανίζουν χαμηλό μέσο χρόνο διαμονής. Ωστόσο, είναι σημαντικό να τονισθεί ότι ο Δήμος Λιβαδειάς διαθέτει αξιόλογα χαρακτηριστικά που μπορούν να αξιοποιηθούν για την προώθηση-ενίσχυση του τουρισμού στην περιοχή.

Εξαιρετικά σημαντικός στην δημιουργία και εξέλιξη της πόλης είναι ο μικρός ποταμός της **Έρκυνας**, ο οποίος διαρρέει την πόλη σε άξονα νότο προς βορρά, χωρίζοντας την πόλη στη μέση. Ενώνεται με τον Μακρυσσαίο ποταμό στα βόρεια της πόλης και στη συνέχεια με τον βοιωτικό Κηφισό που αρδεύει το Κωπαϊδικό πεδίο. Σύμφωνα με τον μύθο η Έρκυνα έπαιξε με την Περσεφόνη μαζί στο άλλος του Τροφωνίου, στις σημερινές πηγές της Κρύας. Η Έρκυνα κρατούσε στα χέρια της μια χίνα που της ξέφυγε, μέσα σε μία σπηλιά και κρύφτηκε κάτω από μια πέτρα. Την κυνήγησε και όταν μετακίνησε την πέτρα για να την πάρει στα χέρια της από το σημείο αυτό ανέβησαν νερά. Αυτή ήταν η αιτία για να δοθεί στον ποταμό το όνομα Έρκυνα.

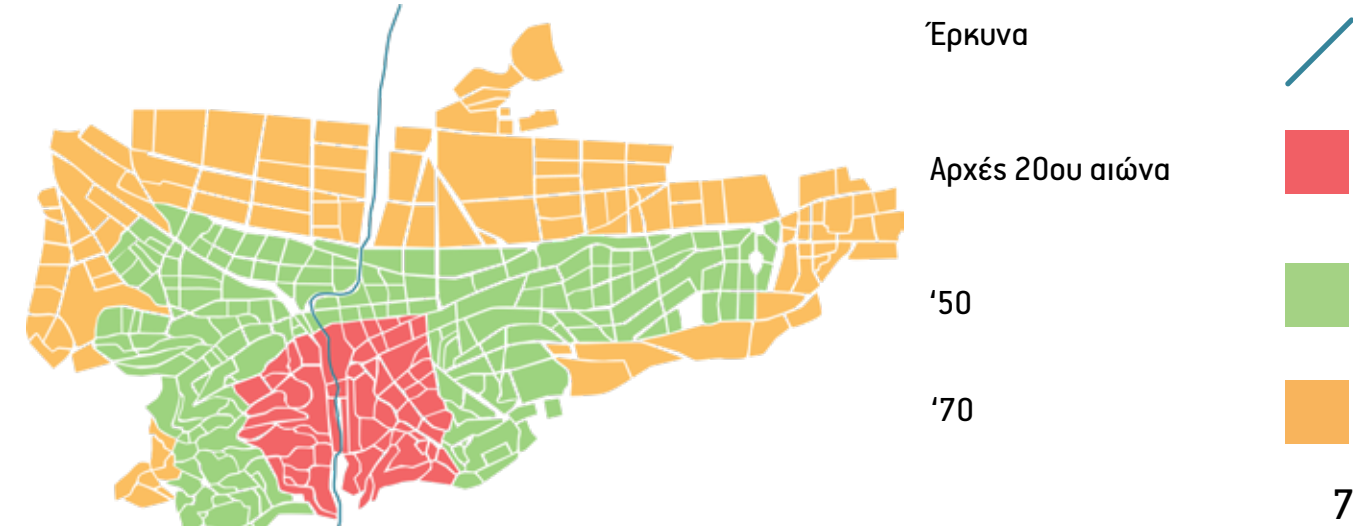
Βοιωτία

Οικοδομικά τετράγωνα Λιβαδειάς

Πολεοδομική εξέλιξη Λιβαδειάς

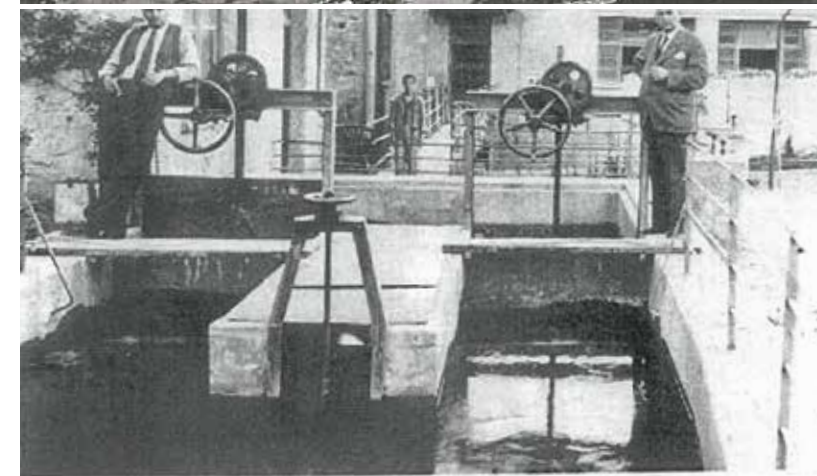
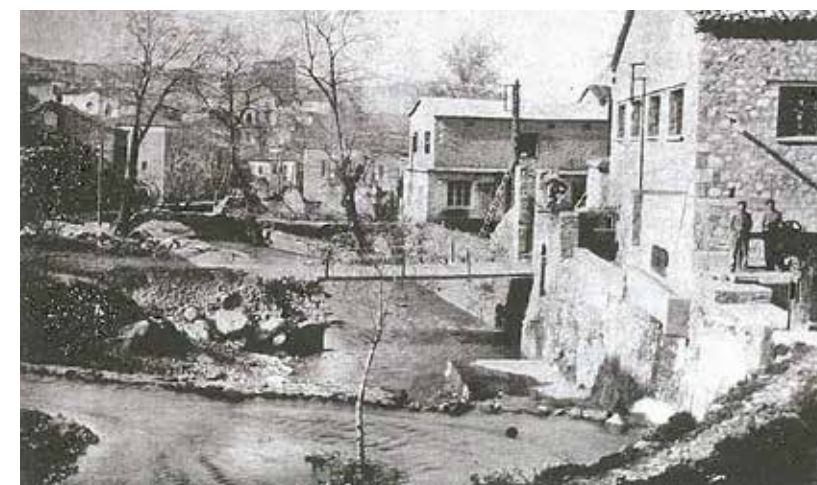

Ο ποταμός της Έρκυνας διασχίζει την πόλη της Λιβαδειάς τουλάχιστον τα τελευταία 3.200 χρόνια και διχοτομεί την πόλη σε ανατολικό και δυτικό τμήμα. Οι όχθες του ποταμού ενώνονται μεταξύ τους με γεφύρια, πολλά απ' αυτά πέτρινα και χρονολογούνται κατά την περίοδο της Τουρκοκρατίας.

Τα νερά του ποταμού αποτέλεσαν πηγή πλούτου για την Λιβαδειά και την ευρύτερη περιοχή. Χαρακτηριστικά αναφέρεται ότι η **εκβιομηχάνιση** της περιοχής κατά την διάρκεια του 19ου αιώνα αναπτύχθηκε παράλληλα με την **κλωστοϋφαντουργία**. Στηρίχθηκε κυρίως στην εκμετάλλευση των νερών της Έρκυνας, τα οποία αποτέλεσαν κινητήρια δύναμη για τις **υδροκίνητες μηχανές** επεξεργασίας βαμβακιού. Σήμερα **παραμένουν** μερικά από τα πέτρινα κτίσματα των εργοστασίων.

Εικόνα 1. Χάρτης της υδροκίνητης Παρερκύνιας βιομηχανικής ζώνης Λιβαδειάς (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 2 και 3. Βόρεια(αριστερά) και δυτική(δεξιά) όψη αλευρόμυλου και εκκοκιστηρίου Μέγα & Δαροπούλου (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 4. Νότια όψη κυλινδρόμυλου Ακριδοπούλου (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 5,6,7 και 8. Φωτογραφίες της παλιάς Λιβαδειάς (Αργύρης Σπυρίδωνος)

Διαδρομή Έρκυνας

Η Έρκυνα αποτελεί περιοχή **φυσικού κάλλους**, χώρο **ψυχαγωγίας** και **συνάθροισης** και μαζί με τα αξιόλογα κτίρια **αρχιτεκτονικού ενδιαφέροντος** (νεροτριβή, νερόμυλος) συνθέτει μια ενότητα πολιτιστικού χαρακτήρα για την πόλη της Λιβαδειάς. Ο ποταμός της Έρκυνας αντλεί τα ύδατα του από τις πηγές της **Κρύας** και της **Χλίας**. Οι πηγές της Έρκυνας βρίσκονται στο νότιο τμήμα της πόλης και αποτελούν περιοχές φυσικού κάλλους. Γύρω από τις πηγές έχουν διαμορφωθεί χώροι αναψυχής και αθλητισμού, ενώ παράλληλα λειτουργεί ως τόπος περιπάτου για τους κατοίκους της πόλης και τους επισκέπτες της μέσω του πεζοδρόμου που έχει γίνει. Προσπάθειες έχουν γίνει τα τελευταία χρόνια για την οργάνωση και προστασία του υδάτινου άξονα καθώς και τη βέλτιστη ένταξή του στην πόλη από το δήμο. Όμως η πόλη σε επίπεδο σχεδιασμού, τις έχει αποθαρρύνει.

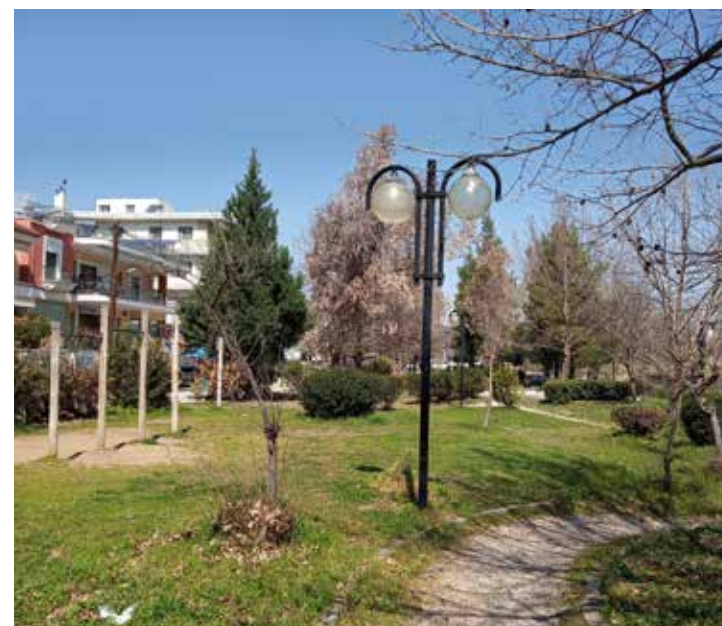
Παλιά Πόλη

Εικόνα 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής στις Πηγές Κρύας (Θωμάς Σοηλούκος)

Νέα Πόλη

Εικόνα 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34 . Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής της νέας πόλης (Θωμάς Σολούκος)

Εκτος Σχεδίου

- ποτάμι
- οικόπεδο
- μύλος
- μύλος επαναχρησιμοποιημένος
- μύλος (κατεδαφισμένος)
- κτίριο από τις αρχές του 20ού αιώνα
- πάρκο
- υπαίθριος χώρος με έλλειψη υποδομών
- πλατεία
- τοπόσημο
- έργο Τάσσου Μπίρη

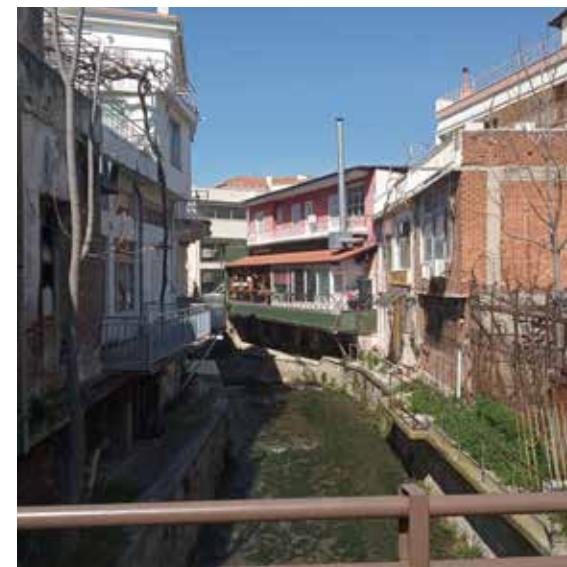
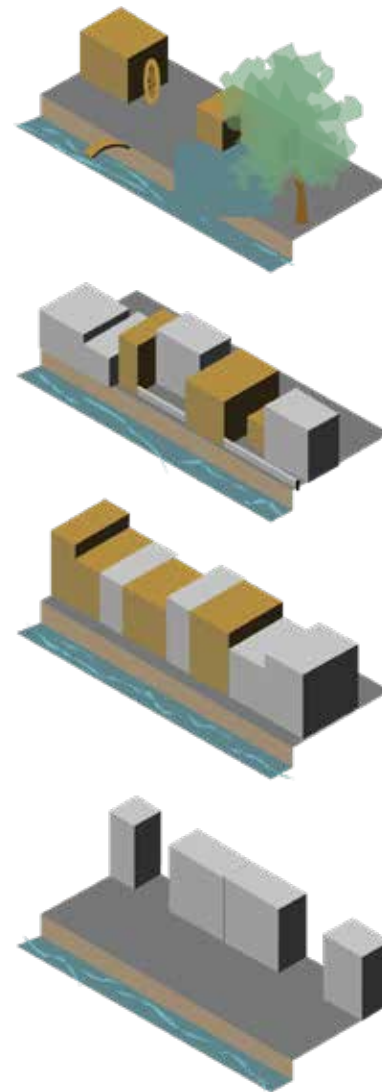
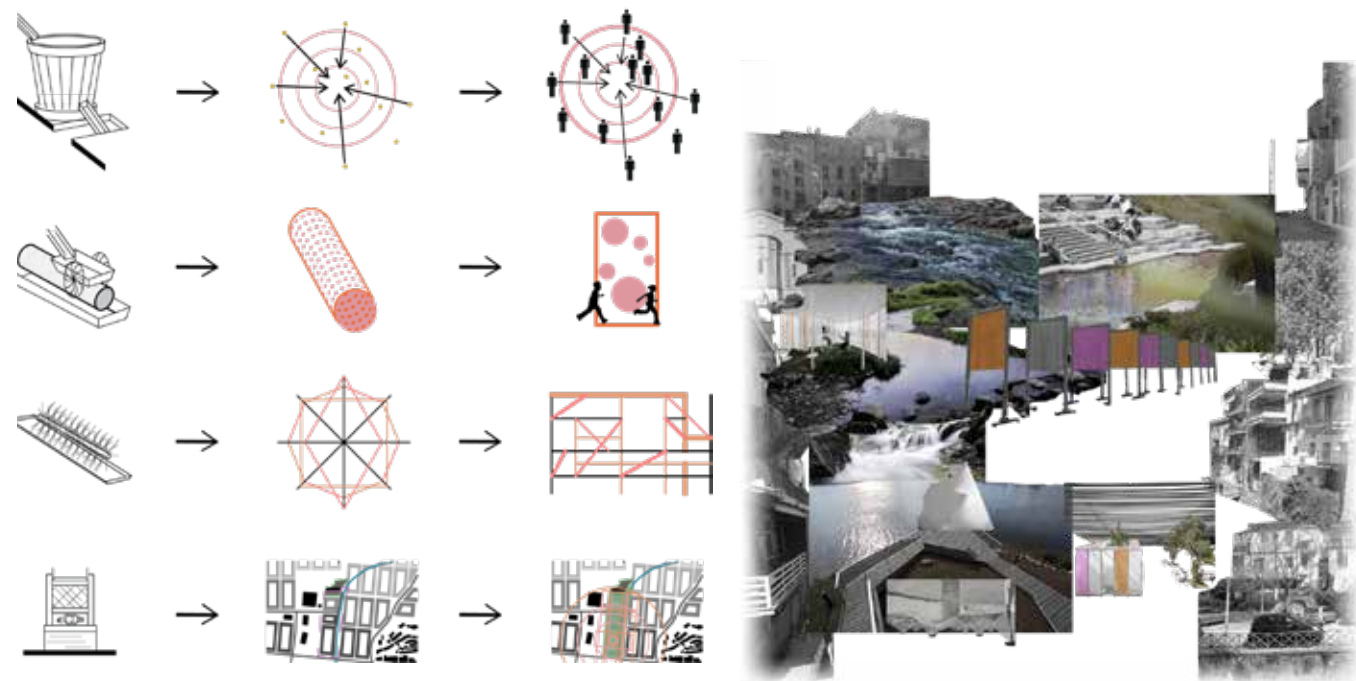
Εικόνα 35, 36, 37, 38. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής στην περιοχή εκτός σχεδίου της πόλης. (Θωμάς Σολούκος)

Στρατηγική

Βασικός στόχος είναι η **ανάδειξη της παρόχθιας ζώνης της Έρκυνας** στα τμήματα τα οποία παραμένουν υποβαθμισμένα. Ακόμα χειρότερα, σχέδια που είχαν οργανωθεί για την αξιοποίηση της παραποτάμιας περιοχής δεν υλοποιήθηκαν ποτέ λόγω έλλειψης χρηματοδότησης. Για παράδειγμα, το πάρκο της Λιβαδειάς που εκτείνεται από την οδό Αισχύλου μέχρι την οδό Ρούμελης ήταν σχεδιασμένο να βρίσκεται και στην ανατολική και δυτική μεριά του ποταμού. Όμως λόγω ότι χάθηκαν οι χρηματοδοτήσεις για το ανατολικό κομμάτι, υλοποιήθηκε μόνο το δυτικό. Πράγμα ειρωνικό καθώς το δυτικό κομμάτι έχει αρκετά μεγάλη προσέλευση κόσμου. Το ανατολικό είναι έρημο, δύσβατο, σκοτεινό και μέρη του οικοπέδου τώρα πια αποτελούν ιδιωτικές ιδιοκτησίες. Επίσης υπάρχουν δίπλα από το ποτάμι, τμήματα **μη προσβάσιμα** από τον επισκέπτη. Μέρη της παραποτάμιας περιοχής που βρίσκονται στην ιδιοκτησία ιδιωτών βρίσκονται και στα πρόθυρα του παλιού μέρους της πόλης με το νέο. Άλλος λόγος μη δυνατότητας πρόσβασης στο ποτάμι είναι και ότι είτε μέρη της παραποτάμιας περιοχής **δεν έχουν κατάλληλο σχεδιασμό** (στην περίπτωση που υπάρχει) ή γιατί **δεν έχουν συντηρηθεί** σχεδιασμένοι χώροι.

Περιγραφή παραγωγικής διαδικασίας βαμβακιού (Τεχνική Μύλου Παπαιωάννου)

Αρχικά το σύσπορο βαμβάκι ξεφτορώνεται σε ένα **χωνί** για να περάσει μέσα στο σύστημα επεξεργασίας. Το δεύτερο στάδιο είναι να καθαριστεί μέσα στο **διάτρητο τύμπανο** και τρίτον γνέθεται στο **βελονοφόρο τύμπανο**. Αφότου το βαμβάκι πριονίζονταν, στο τέλος τοποθετούνταν στη **βαμβακόπρεσσα**, για να διαμορφωθεί σε ένα σχετικά ορθογώνιο παραλληλεπίπεδο δηλαδή στο τελικό προϊόν. Η κίνηση του μηχανισμού μεταδίδεται από δύο ιμάντες, που κινούνταν μέσω της κίνησης του μύλου από τον ποταμό. Σε άλλες βιομηχανικές μονάδες, υπήρχε και στάδιο ξήρανσης το οποίο δεν πραγματοποιούνταν στο Μύλο Παπαιωάννου. Τα απόβλητα της διαδικασίας πέρναγαν μέσω ενός δεύτερου χωνιού στο ποτάμι.

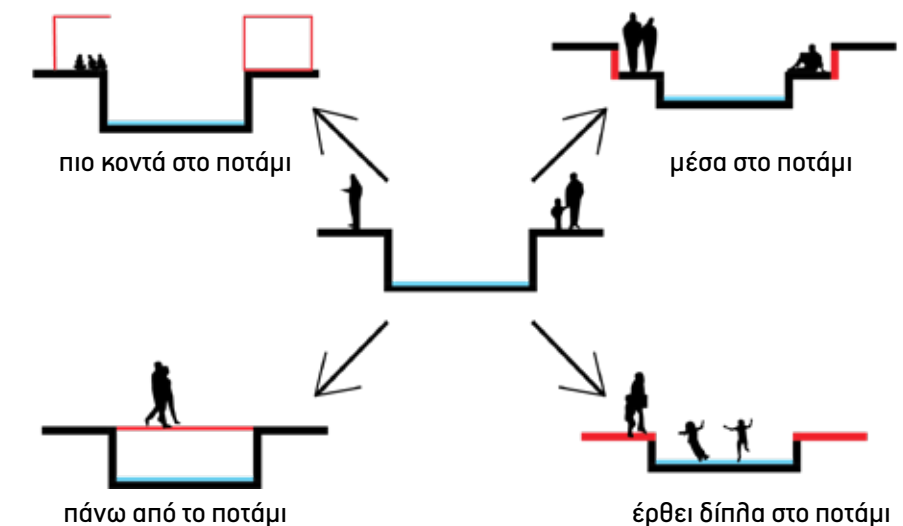

Η υφιστάμενη παρόχθια διαδρομή χωρίζεται σε 4 κατηγορίες:

1. Η όχθη έχει επιμεληθεί σε δημόσιους χώρους, κατάλληλους για μία κοντινή επαφή του περαστικού με το ποτάμι
2. Η όχθη καταλαμβάνεται από ιδιωτικές ιδιοκτησίες, είτε από τον όγκο κτιρίων ή από περιφράξεις
3. Η όχθη έχει διαμορφωθεί σε πεζόδρομο πλάτους 2- 4 μ.
4. Από την όχθη είναι απομακρυσμένος οποιαδήποτε αστική διαμόρφωση

Εικόνα 39, 40, 41, 42 . Οι 4 διαφορετικές όψεις της παρεκκίνιας περιοχής (Θωμάς Σοηούκος)

Οι παρεμβάσεις πρέπει να φέρουν τέλος στην απόμακρη στάση του ανθρώπου απέναντι στο ποτάμι προκαλώντας τον να έρθει:

Ανάλυση SWOT

Τεχνική στρατηγικής οργάνωσης με στόχο να διευκολύνει στην αναγνώριση των Δυναμικών (Strengths), Αδυναμιών (Weaknesses), Ευκαιριών (Opportunities) και Απειλών (Threats) ενός project. Η τεχνική χρησιμοποιείται στα αρχικά στάδια ενός project, για να διαλευκανθούν οι παράγοντες που το επηρεάζουν.

• Δυναμικές (Strengths)

1. Σημαντικό **φυσικό στοιχείο** που βοήθησε στην ανάπτυξη της πόλης
2. Πόθος έλξης για τις **μικρότερες ηλικίες**
3. **Τουριστικός** προορισμός
4. Υπαρξη ελεύθερων περιοχών για σχεδίαση περισσότερων **υπαίθριων χώρων**

• Αδυναμίες (Weaknesses)

1. Η παλιά πόλη έχει σχεδιαστεί πολύ κοντά στον ποταμό, μεταχειρίζοντάς τον σαν **εργαλείο**
2. Η νέα πόλη είναι σχεδιασμένη **απομακρυσμένη** από αυτόν, σαν να τον αγνοεί
3. **Έλλειψη υποδομών** που επιτρέπουν τον περαστικό να πλησιάσει τον ποταμό
4. Η **δυσκολία πρόσβασης** στον ποταμό σημαίνει έλλειψη ελέγχου στην παραποτάμια περιοχή, άρα και στη ρύπανσή της

• Ευκαιρίες (Opportunities)

1. Η ενίσχυση των λειτουργιών σε σημεία που ήδη **συννάζει ο κόσμος** αλλά δεν υπάρχουν η κατάλληλες υποδομές
2. Η **αφήγηση της σημασίας και της ιστορίας** της σχέσης ποταμού-πόλης, μέσω του σχεδιασμού
3. Ο σχεδιασμός των παρεμβάσεων να καλλιεργήσει μία σύνδεση των νέων γενεών με τη φύση

• Κίνδυνοι (Threats)

1. Περίπτωση η αλλοίωση του χαρακτήρα της πόλης
2. Συνθήκες που καθιστούν μη κατάλληλο το σχεδιασμό υπαίθριων χώρων στη περιοχή
3. Πιθανότητα αποθάρρυνσης του περαστικού να χρησιμοποιήσει τις παρεμβάσεις

Εικόνες 43, 44(πάνω), 45. Σύγκριση αστικού δημόσιου χώρου σχεδιασμένο με παράμετρο το ποτάμι και χώρου απάθεια προς αυτό (θωμάς Σολούκος)

Η έλλειψη σχεδιασμένων δημόσιων χώρων. Ποσοστό δημόσιων υπαίθριων χώρων στο πολεοδομικό σχέδιο της πόλης: 2% < 15% που θεωρείται κατάλληλο σύμφωνα με τα Ηνωμένα έθνη (161.129 από 8.004.000 τ.μ.)

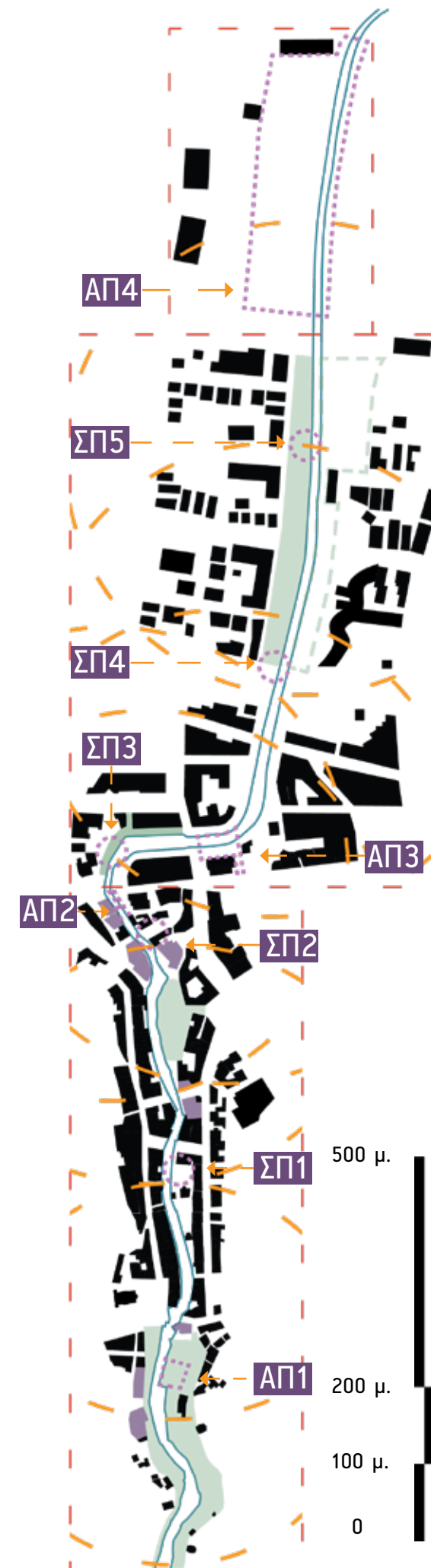
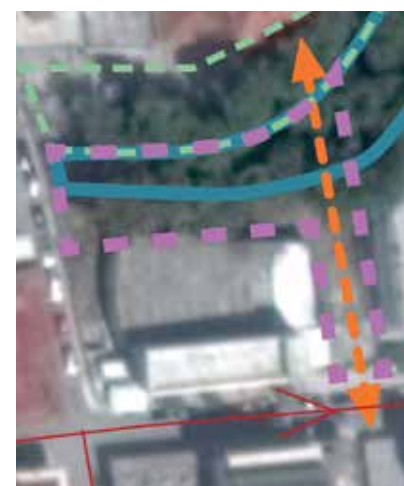
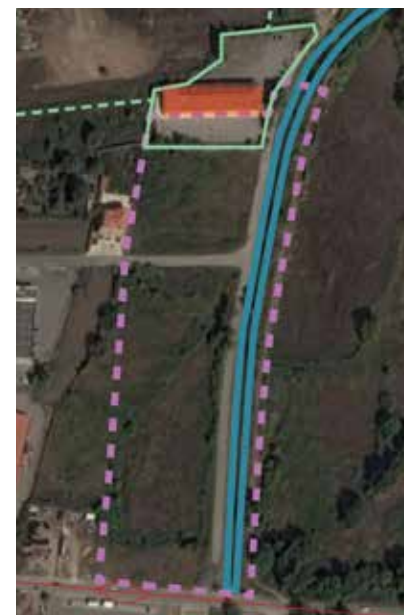
Εικόνες 46. Ενήλικο και ανήλικο εργατικό προσωπικό του εργοστασίου Πασχάλη. Οι συνθήκες εργασίας για τα παιδιά ήταν ιδιαίτερα δυσχερές, λόγω φόρτου εργασίας αλλά και λόγω τις συμπεριφοράς που δέχονταν από τους προϊσταμένους (Στέργιος Βαράκνης)

Αυτό σημαίνει ότι αρχικά πρέπει να οργανωθεί μία **στρατηγική** για το που βρίσκονται οι βέλτιστες θέσεις για να σχεδιαστούν οι νέοι δημόσιοι χώροι. Προτείνεται ένα δίκτυο **παρεμβάσεων σε στοχευμένες παραποτάμιες περιοχές της Έρκυνας** με στόχο την ανάδειξη της σχέσης ανάμεσα στο ποτάμι και στον κάτοικο, την ιστορίας της αλλά και να ανασυστήσουν τον δημόσιο χώρο όπου τοποθετούνται. Οι **αστικές παρεμβάσεις (ΑΠ#)** που θα σχεδιαστούν θα είναι ελαφριές κατασκευές και θα έχουν τους εξής στόχους:

- Η **βελτίωση** ή **ανάδειξη** των επιλεγμένων περιοχών
- Η καλύτερη **επαφή του ανθρώπου** με το ποτάμι της Έρκυνας
- Ο σχεδιασμός περισσότερων **υπαίθριων δημοσίων χώρων**
- Η καλλιέργεια μιας **σύνδεσης των νέων γενεών** με τη φύση
- Η **αφήγηση** της στήριξης που αποτέλεσε το ποτάμι για την εξέλιξη της πόλης

Για να δοθεί η καλύτερη αφήγηση μέσω του σχεδιασμού, οι παρεμβάσεις πρέπει να τοποθετηθούν από την αρχή μέχρι και το τελικό αστικό κομμάτι της Λιβαδειάς μέσα από το οποίο διέρχεται η Έρκυνα. Ακόμα, κάθε τοποθεσία πρέπει να αναδεικνύει μερικά από σημεία της ανάλυσης SWOT, από κάθε σημείο της. Επιπλέον, σχεδιάζονται και **σημιακές παρεμβάσεις (ΣΠ#)** οι οποίες θα λειτουργούν σαν info points.

ΑΠ 1 - Γρασίδια

Η πρώτη τοποθεσία είναι ένας τετράπλευρος, σε επιφάνεια, χώρος γρασιδιού στις **πηγές της Κρύας**, επωνομαζόμενος από τους νέους ως «**Τα Γρασίδια**». Ο χώρος αποτελεί μία άγαρμμη περιοχή σε κλίση στην ανατολική όχθη του ποταμού. Παλαιότερα ο χώρος αυτός ήταν ένα από τα **εκκοκιστήρια**, που τελικά **γκρεμίστηκαν**. Το χώρο δε τον επισκέπτονται ιδιαίτερα οι κάτοικοι, εκτός και αν χρειαστεί να περιμένουν να αδειάσουν τα καφέ-μπαρ της Κρύας. Ενώ ακόμα από την απέναντι όχθη, τα «Γρασίδια» **δεν τραβάνε το μάτι του περαστικού**. Για μία βελτιωμένη ένταξη στην περιοχή της Κρύας, προτείνεται η δημιουργία μίας **αρχιτεκτονικής εγκατάστασης** μαζί με την οργάνωση του χώρου. Τοποθετούνται πάνω από το χώρο **8 τοξωτοί κοιλοδοκοί**, οι οποίοι αποτελούν τόξα της περιμέτρου **3 νοπτών κύκλων**. Ανάμεσα από τις τοξωτές κατασκευές, κρέμονται **ορειβατικά σχοινιά** συνδεδεμένα από τη μία στην άλλη. Μία ένατη τοξοτή κοιλοδοκός στερεώνεται στην άκρη της όχθης πάνω από το ποτάμι, στην οποία έχουν τοποθετηθεί **τεντωμένα σχοινιά** σε κάθετη κλίση. Ο σχεδιασμός αυτού του χώρου είναι μία αναφορά στο πρώτο στάδιο εκκοκισμού βαμβακιού, στο οποίο οι βαμβακόσποροι συλλέγονται μέσα σε ένα **χωνί** για να περάσει στο

Περιοχή Παρέμβασης

Όχθες Έρκυνας

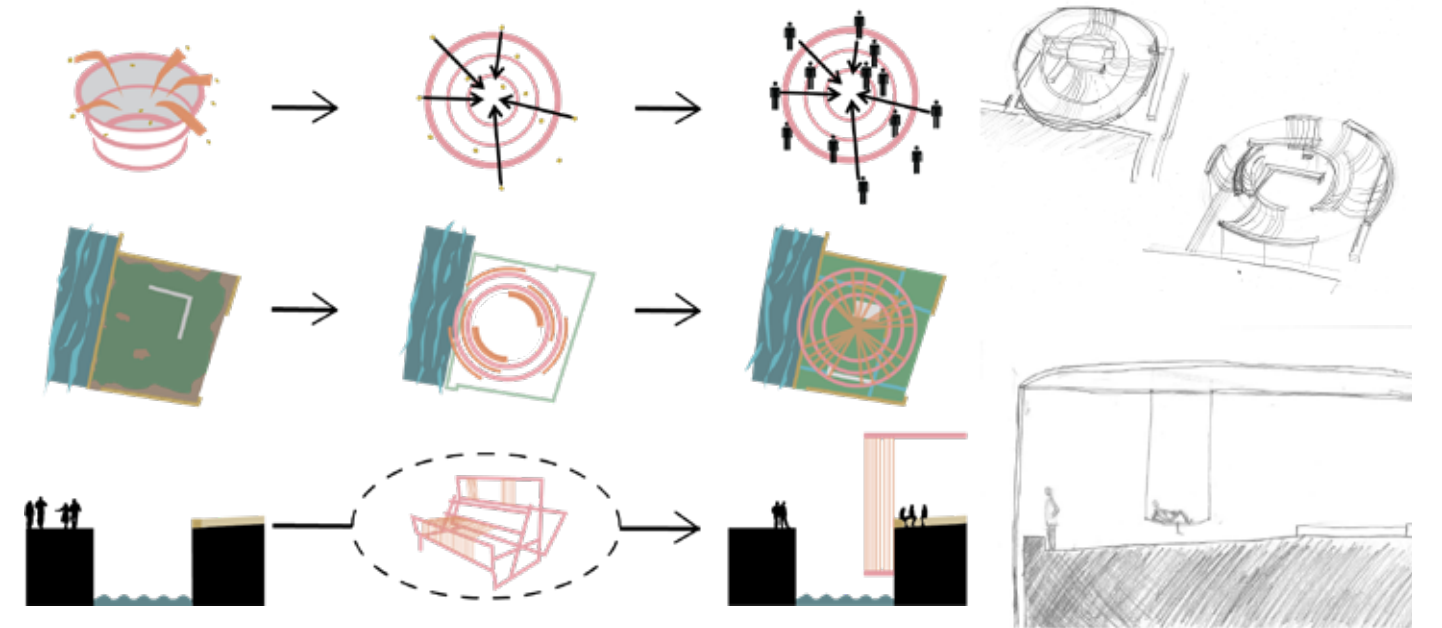
Δημόσιος Υπαίθριος χώρος

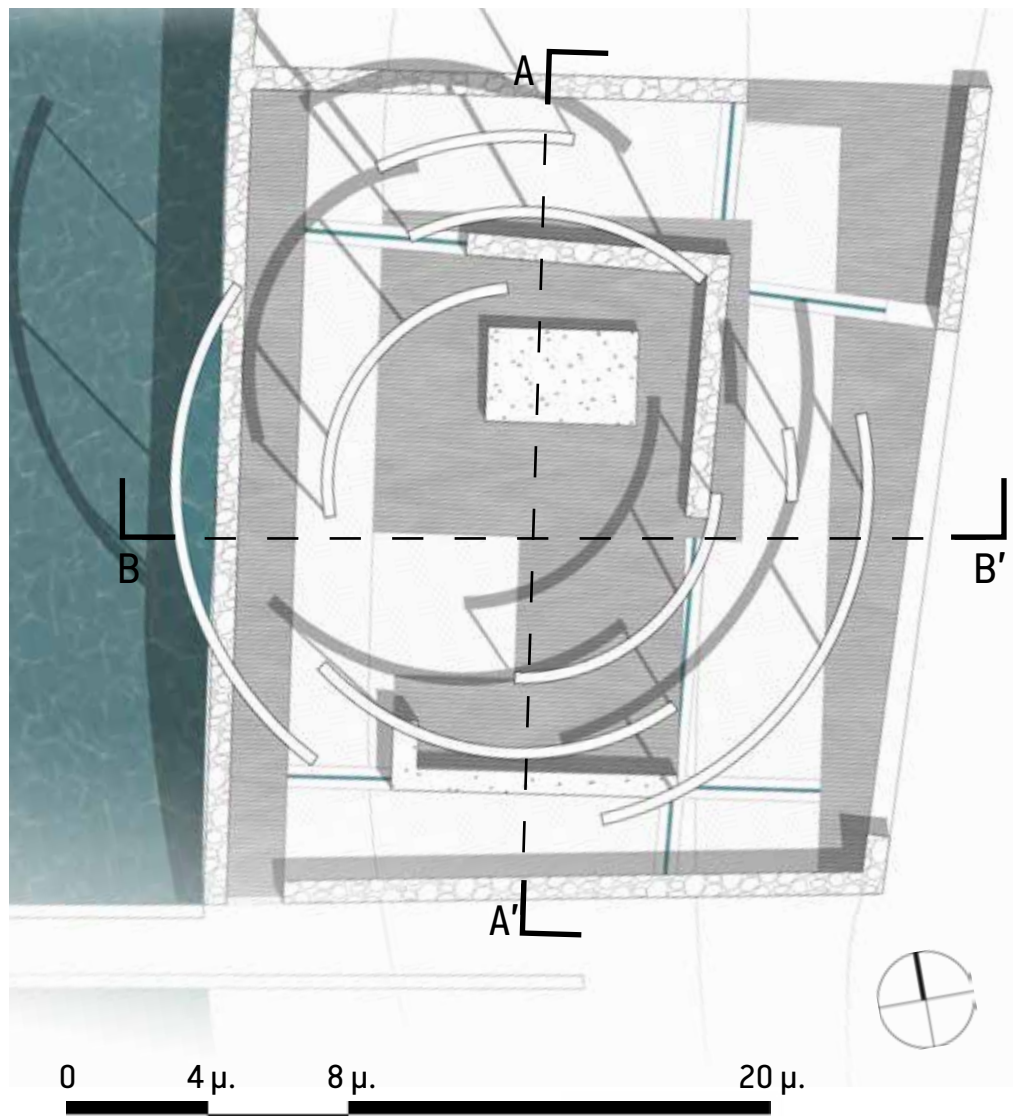
Εικόνες 47, 48, 49, 50. Σύγχρονη εικόνα των «Γρασιδιών». (Θωμάς Σολούκος)

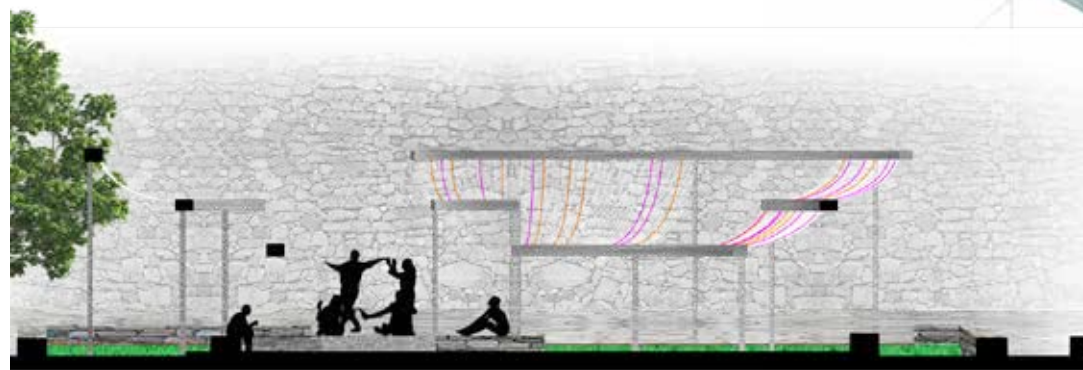
υπόλοιπο σύστημα επεξεργασίας. Το νοπτό σχήμα του χωνιού τοποθετείται **πάνω από το χώρο** και μεταλλιάσσεται σε μια προσπάθεια να σταματήσει να είναι ένα σημείο αναμονής όσων αποτυγχάνουν να βρουν θέση αναψυχής στη γύρω περιοχή. Τα σχοινιά, πέρα από την υλική τους αναφορά ως **συνθετικό βαμβάκι**, είναι τοποθετημένα έτσι ώστε να θυμίζουν **αργαλειό**, ενώ η ανορθόδοξη για την περιοχή συνθεσή τους αποσκοπεί στο να τραβά το μάτι. Επίσης στο πάτωμα του χώρου τοποθετούνται πέτρινα αυλάκια από τα οποία θα ρέει νερό προς το ποτάμι. Η διευθύνσεις των αυλακίων είναι σχεδιασμένη ως αναφορά στο παλιό εκκοκιστήριο που βρισκόταν εκεί, σε προσέγγιση σύμφωνα με την κατοπή του.

Τρισδιάστατη αναπαράσταση

Τρισδιάστατη αναπαράσταση

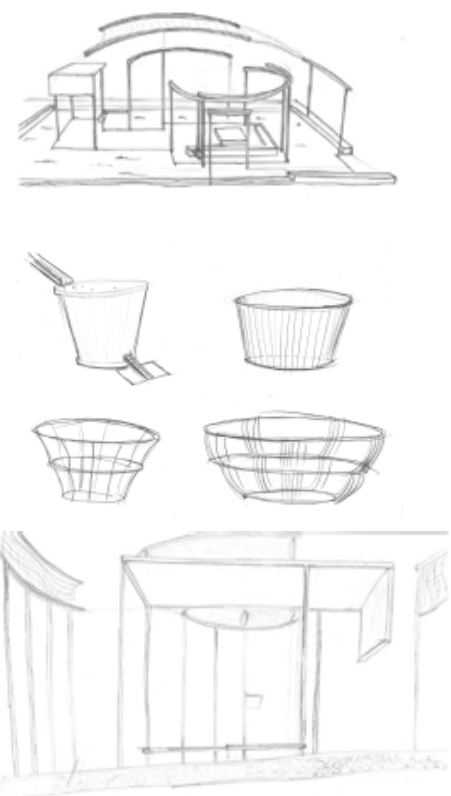
Τομή A - A'

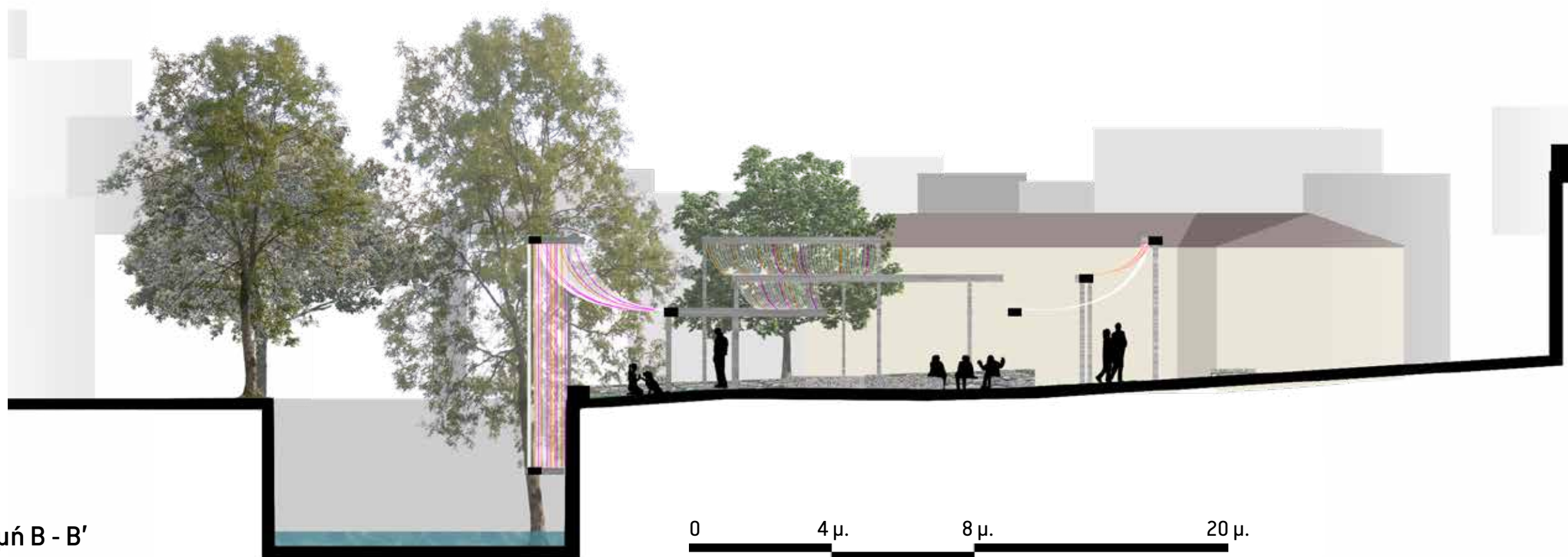
Αξονομετρικό

0 4 μ. 8 μ. 20 μ.

Κάτοψη

Τομή B - B'

0 4 μ. 8 μ. 20 μ.

ΑΠ2 - Μύλος Παπαϊωάννου

Η δεύτερη τοποθεσία είναι στην άκρη της περιοχής της Παλιάς Πόλης, στον εγκαταλειμμένο **Μύλο Παπαϊωάννου**. Ο Μύλος Παπαϊωάννου λειτουργούσε σαν **εκκοκκιστήριο βαμβακιού** και σιτηρών από 1889-1950. Ύστερα ο μύλος εγκαταλείφθηκε και με το πέρασμα του χρόνου, άρχισε να **καταρρέει** και τα μηχανήματα που έχουν μείνει μέσα στο κτίριο έχουν καταστραφεί. Αν και το 1987 κηρύχθηκε **διατηρητέο** από το ΥΠΕΧΩΔΕ και έχουν υπάρξει μελέτες πάνω σε αυτόν, μαζί με τη προσπάθεια να μετατραπεί σε **μουσείο**. Ακόμα έχει επιχειρηθεί η ένταξή του στην UNESCO ως κτίριο πολιτιστικής κληρονομιάς. Όμως ο δήμος Λεβαδέων δεν έχει δείξει ιδιαίτερο ενδιαφέρον ούτε για αυτό το εγχείρημα ούτε και για τη συντηρησή του. Για τη στήριξη αυτών των εγχειρημάτων, η πρόταση του μουσείου εντάσσεται στην εργασία, μέσα στην οποία προτείνεται ένας **γεφυρωτός χώρος αναψυχής** πάνω από το ποτάμι. Η κατασκευή όχι μόνο θα το συνδέει με την ανατολική όχθη αλλά και με το δρόμο Δημάρχων Ανδρεαδάκη, ο οποίος είναι κεντρική αρτηρία του κέντρου. Στο χώρο της γέφυρας τοποθετούνται **10 διάτρητα κυλινδρικά χωρίσματα**, με διάμετρο από 1,5 - 4 μ. και **7 κυλινδρικά πλαίσια** στα οποία τοποθετούνται τεντωμένα

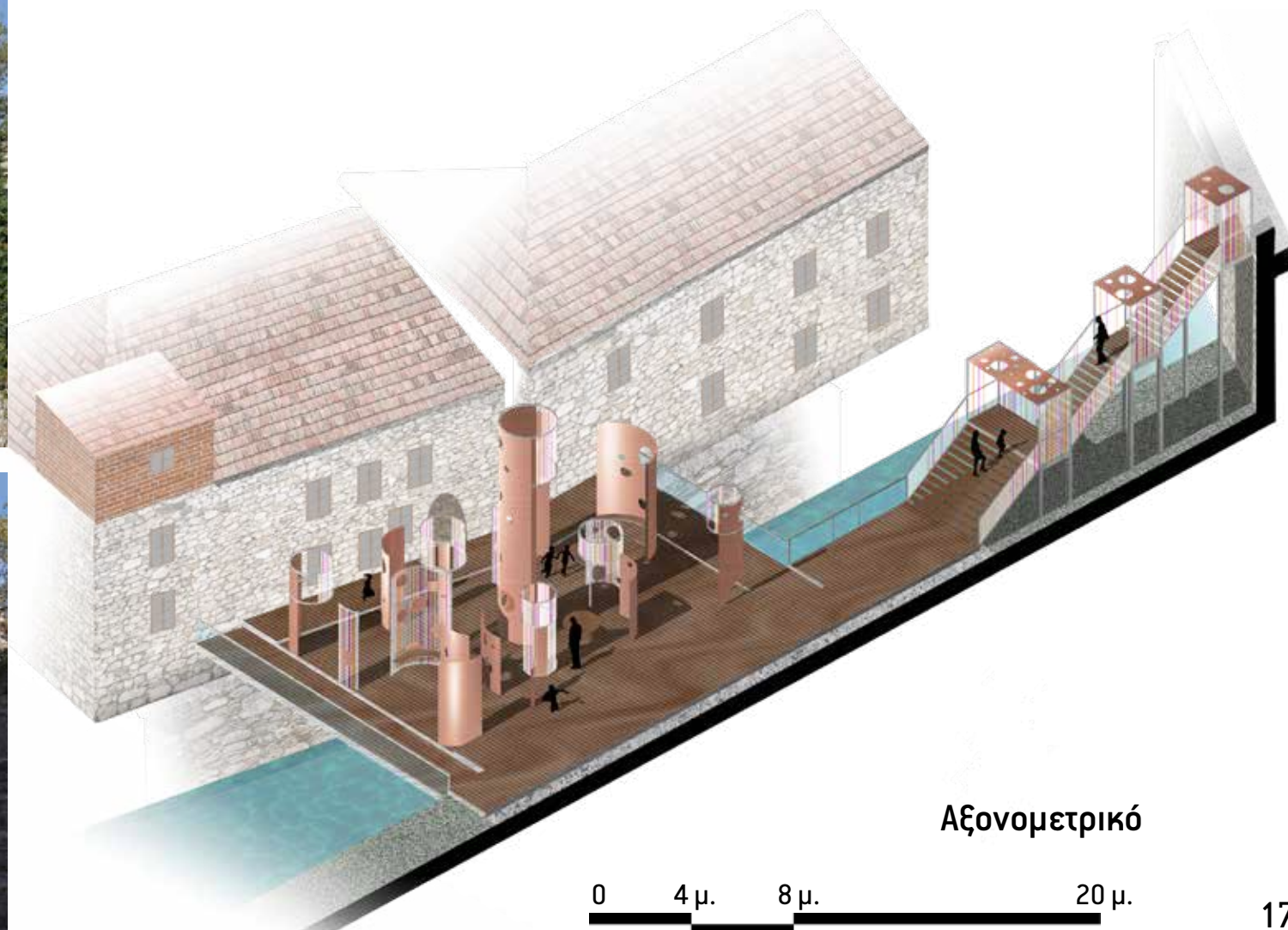
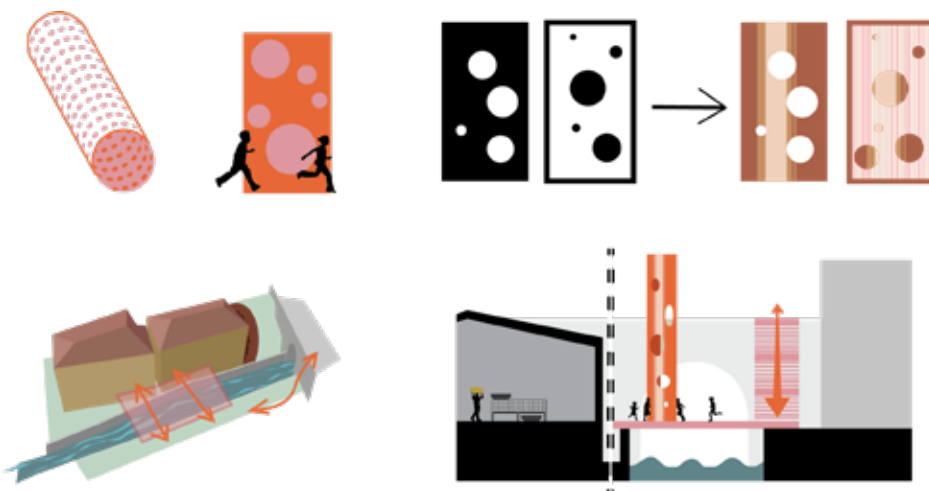
- Περιοχή Παρέμβασης
- Όχθες Έρκυνας
- Μη κατάλληλα σχεδιασμένος δημόσιος χώρος
- Κυκλοφοριακή αρτηρία
- Στενό
- Πεζοδρόμιο πλάτους 3μ.

Εικόνες 51, 52, 53, 54. Σύγχρονη εικόνα του Μύλου Παπαϊωάννου. (θωμάς Σολούκος)

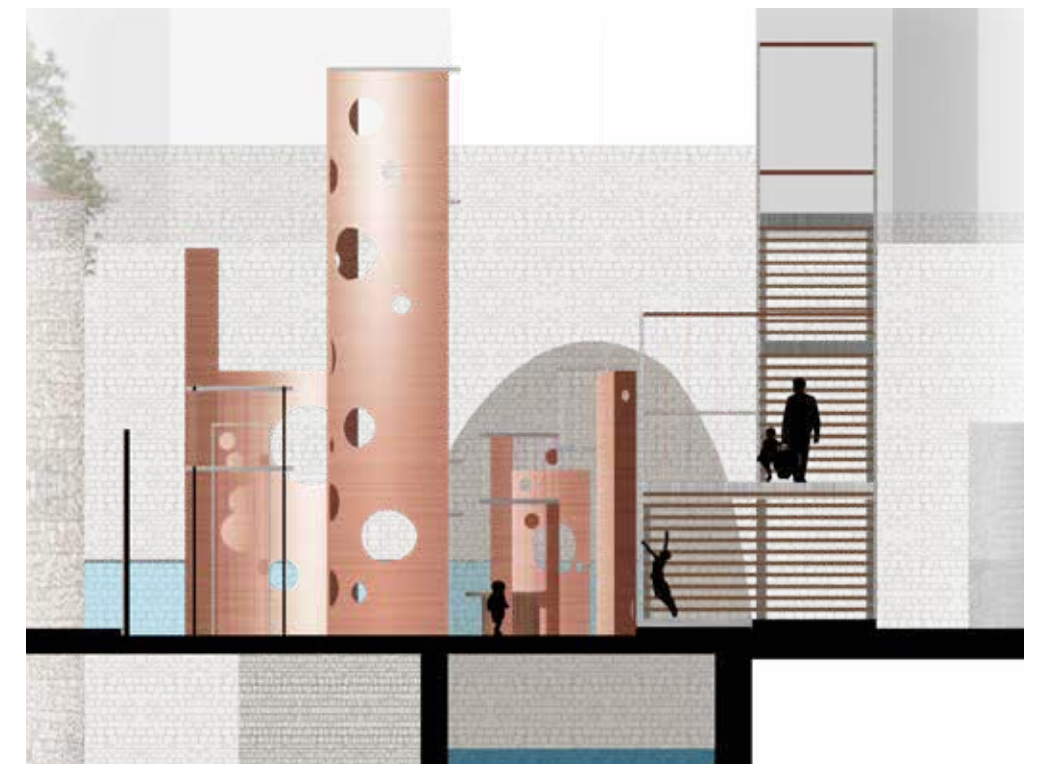
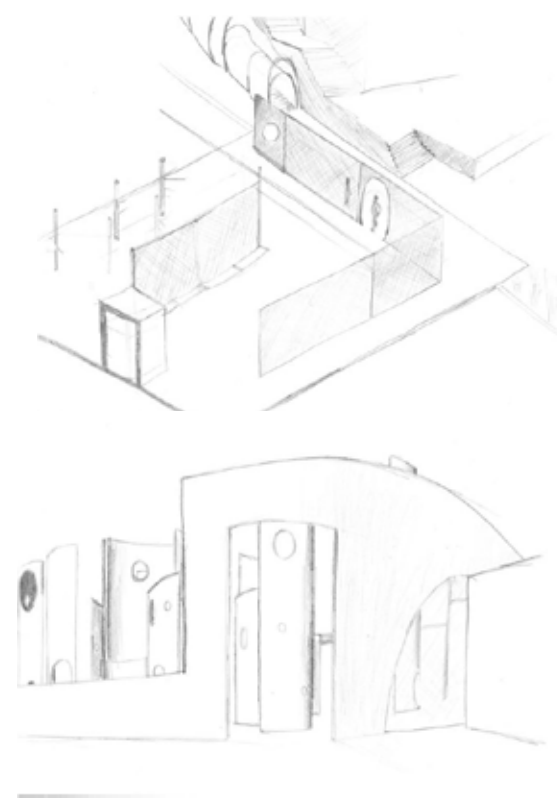
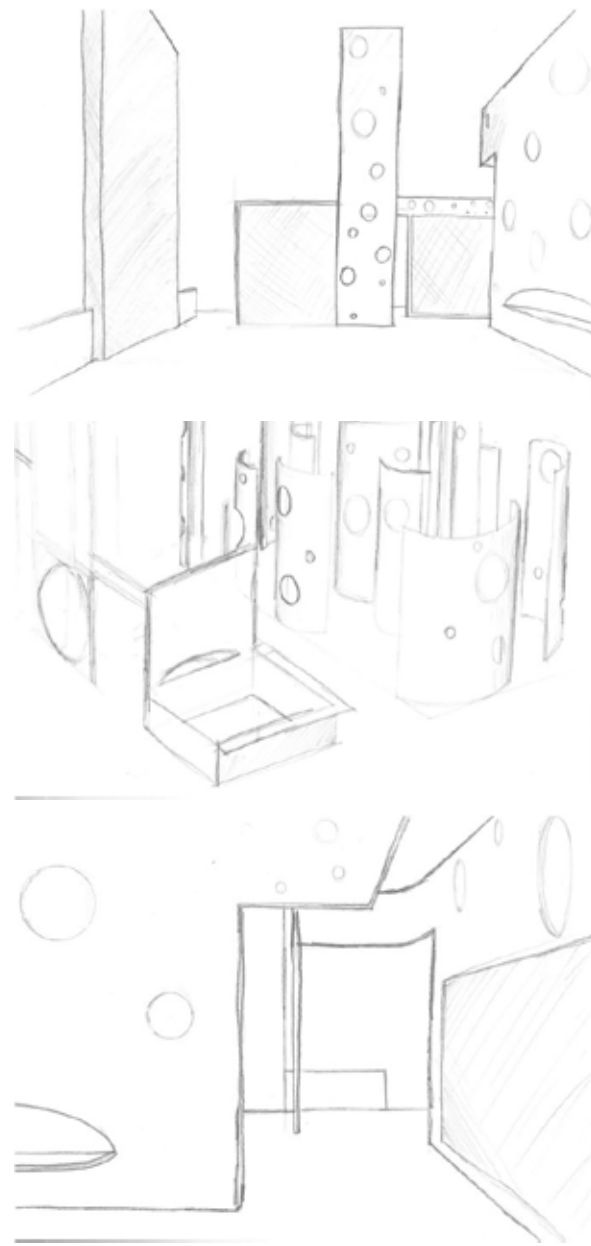
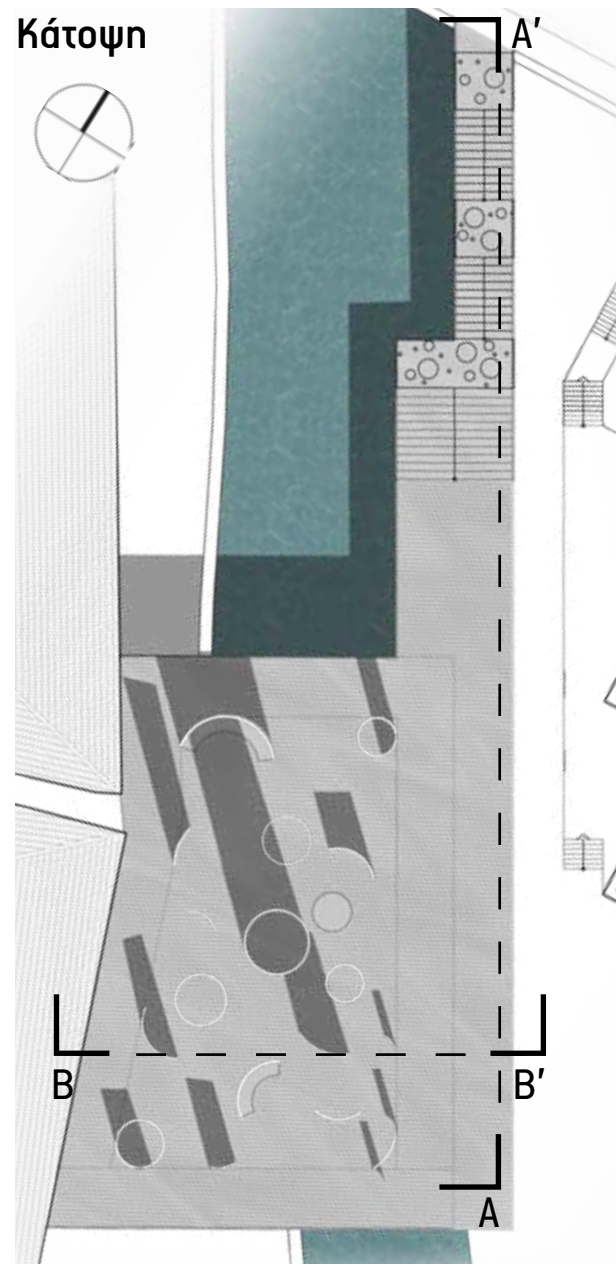

σχοινιά. Εμπνευσμένα από το δεύτερο στάδιο εκκοκκισμού, τον καθαρισμό στο **διάτρητο τύμπανο**. Όπως ο βαμβακόσπορος περνάει μέσα από το διάτρητο τύμπανο, έτσι και ο επισκέπτης περνά ανάμεσα από τα χωρίσματα. Ο συγκεκριμένος χώρος όμως στοχεύει περισσότερο στις **μικρότερες ηλικίες** και αποσκοπεί να το δουν τα παιδιά σαν ένα χώρο ψυχαγωγίας. Αυτός ο στόχος τέθηκε λόγω των ντοκουμέντων που βρέθηκαν κατά την έρευνα, που εξηγούσαν πως επηρέαζαν οι εργασιακές συνθήκες του εργαστηρίου τα παιδιά που δούλευαν εκεί. Τα παιδιά που δούλευαν εκεί **υπέφεραν** λόγω του βιομηχανικού περιβάλλοντος και από τη σκληρή αντιμετώπιση που δέχονταν από τους υπεύθυνους. Ακόμα, κάποια από τα χωρίσματα έχουν αρκετά **μεγάλο ύψος** για να φαίνονται από το δρόμο Δημ. Ανδρεαδάκη.

Αξονομετρικό

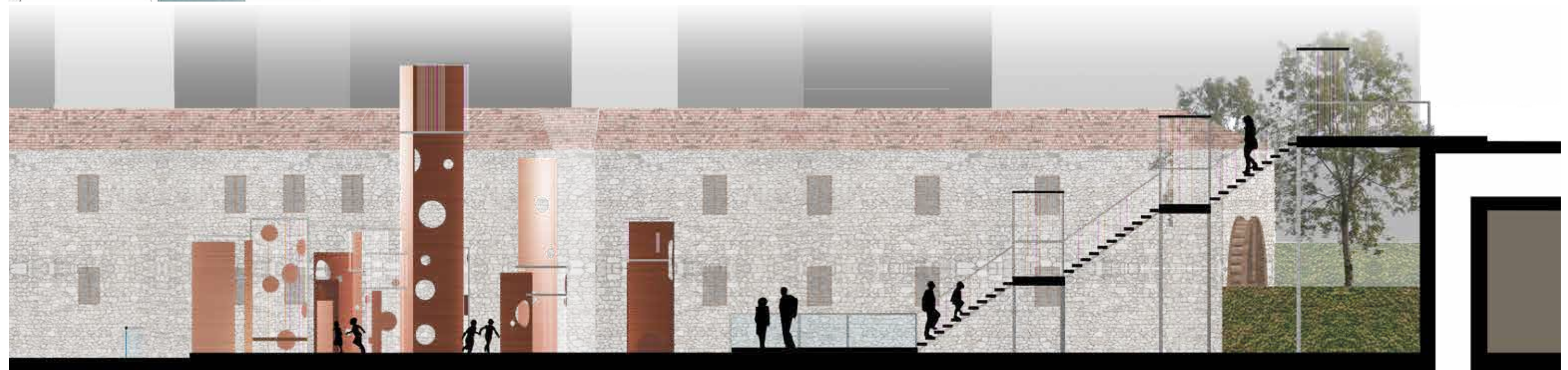
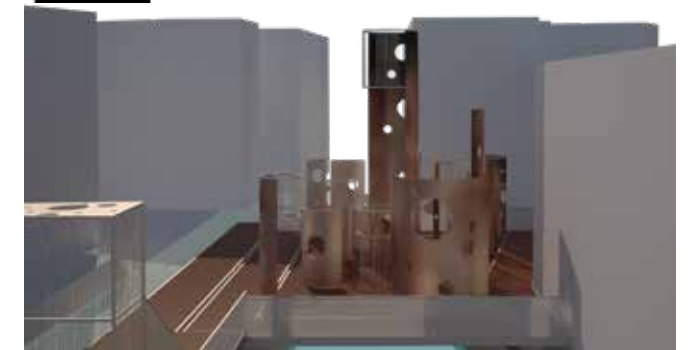

Τομή A - A' 0 2 4 10

Τρισδιάστατες αναπαράστασεις

Τομή B - B' 0 4 8 20

ΑΠ3 - Οδός Έρκυνας - Εργατοϋπαλληλικό κέντρο

Περιοχή Παρέμβασης

Όχθες Έρκυνας

Μη κατάλληλα
σχεδιασμένος
δημόσιος χώρος

Μονοπάτι παρέμβασης

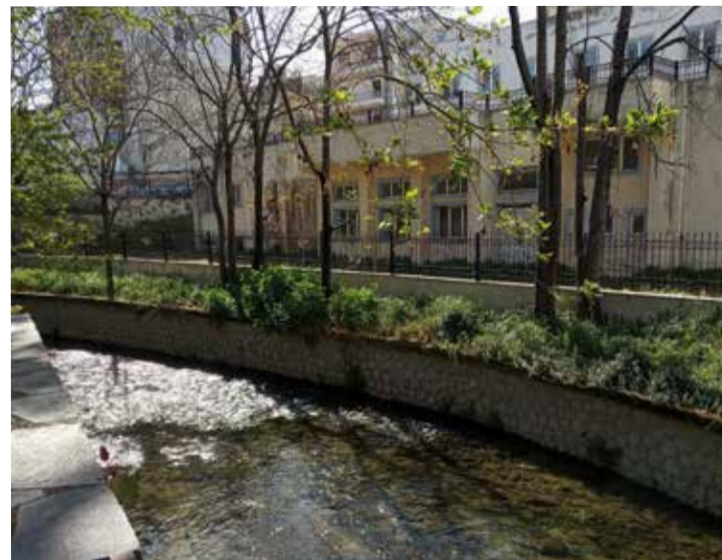

Κυκλοφοριακή αρτηρία

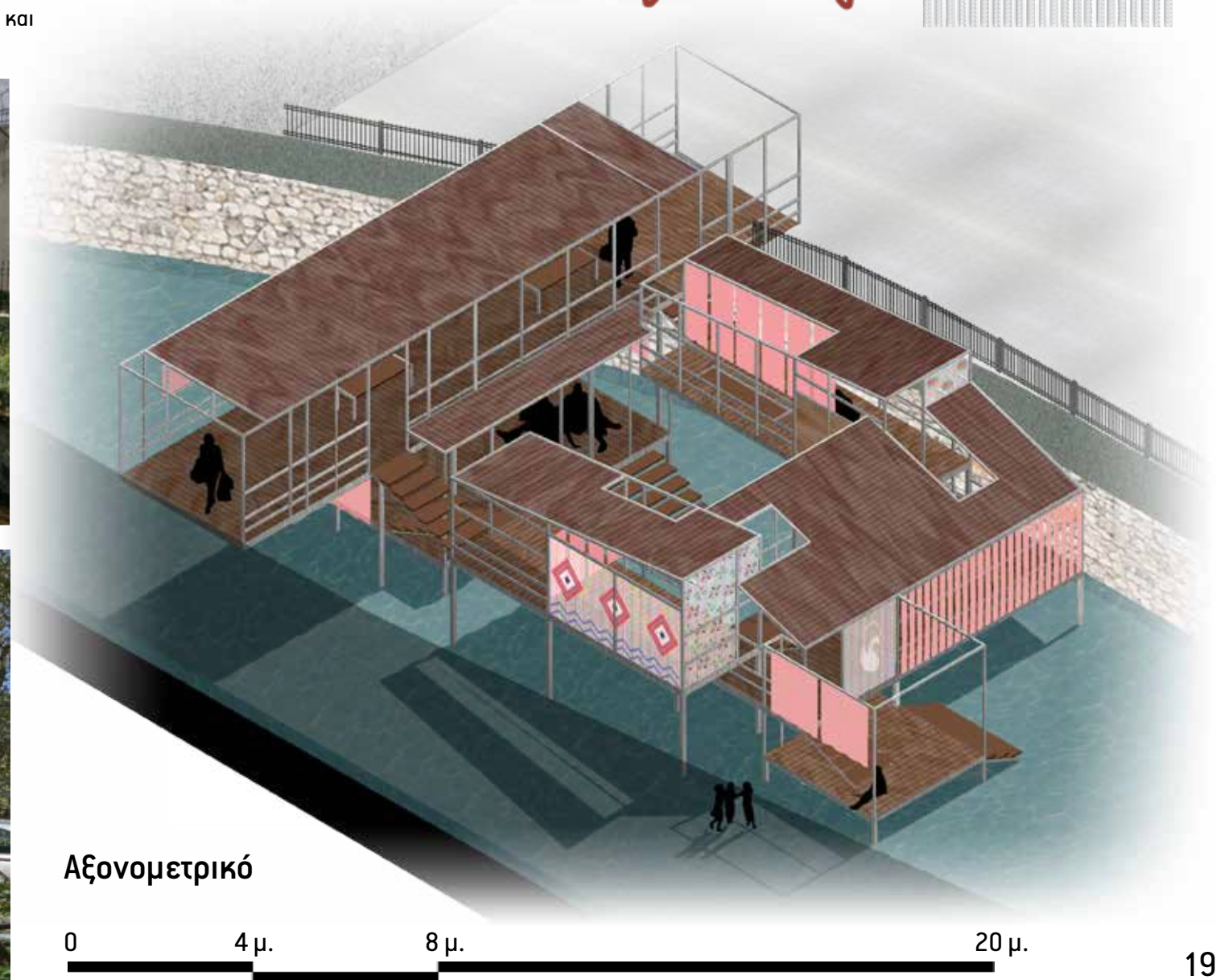
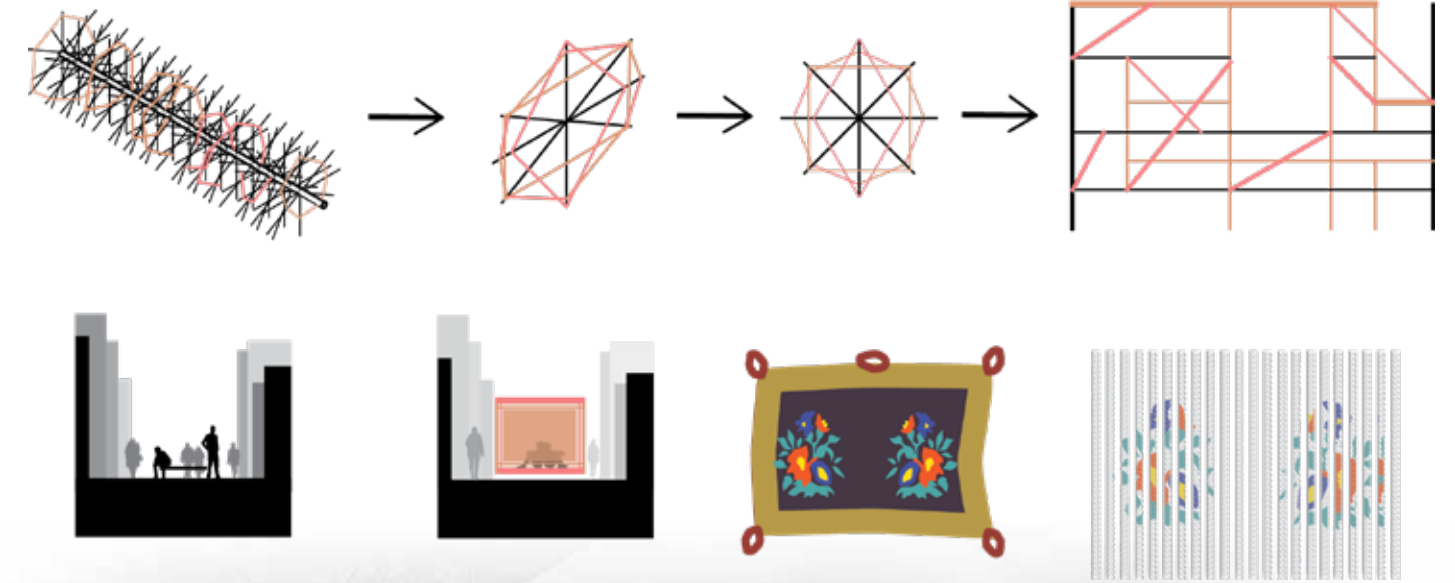

Η τρίτη τοποθεσία είναι μέσα στην Νέα Πόλη, πίσω από το **Εργατοϋπαλληλικό κέντρο** επαρχίας Λιβαδειάς. Το εργατο/λληλικό κέντρο είναι ένα κτίριο του '50, το οποίο **δεν παρουσιάζει ιδιαίτερη κίνηση**. Αντίθετα στην απέναντι μεριά της όχθης βρίσκονται δύο μεζεδοπολεία της περιοχής, στα οποία μαζεύεται **κόσμος όλων των ηλικιών**. Ιδιαίτερα τους θερινούς μήνες, καθώς ο καλός καιρός επιτρέπει στον κόσμο να κάθεται έξω, κάτω από την σκιά των πλατάνων. Με βάση το τρίτο κομμάτι του εκκοκισμού, δηλαδή το **βεληνοφόρο τύμπανο** που γενέθει το βαμβακόσπορο, έτσι και η τρίτη παρέμβαση είναι σχεδιασμένη ως ένα **σύστημα που πλέκεται**. Η τρίτη παρέμβαση προτείνει τη δημιουργία **6 πλατφόρμων** πάνω από το ποτάμι, με μία από αυτές να αποτελεί **γεφύρωμα** από τη μία όχθη στην άλλη. Σκοπός αυτής της παρέμβασης είναι η δημιουργία μιας **μικρής "γειτονιάς"** για τον περαστικό που θέλει να ξαποστάσει σε ένα σημείο μέσα στην πόλη που μπορεί να δώσει μία **ημι-ιδιωτικότητα**, ενώ ακόμα αποτελεί ένα καινούργιο δημόσιο υπαίθριο χώρο. Η απόσταση ανάμεσα στις πλατφόρμες και τις πολυκατοικίες μαζί με το **θόρυβο του ποταμού** θα επιτρέψει σε μικρές

Εικόνες 55, 56, 57, 58. Σύγχρονη εικόνα της περιοχής ανάμεσα από την οδό Έρκυνας και το εργατο/λληλικό κέντρο. (Θωμάς Σολούκος)

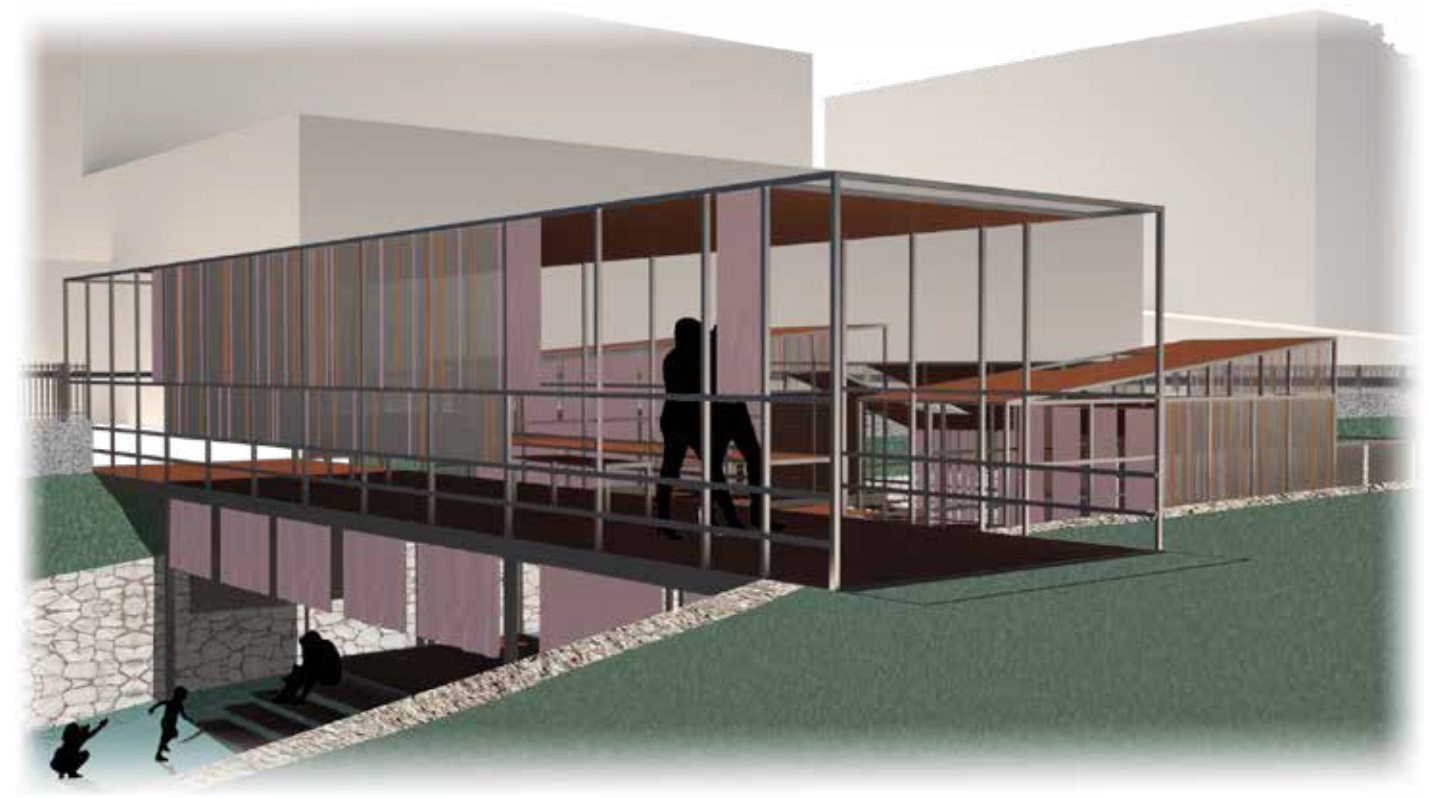
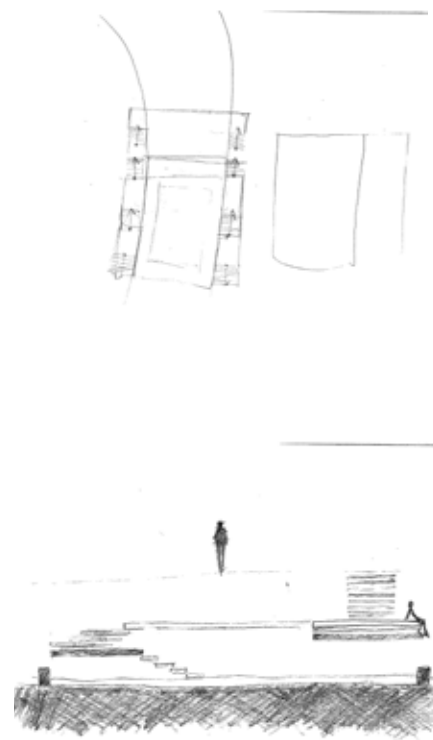
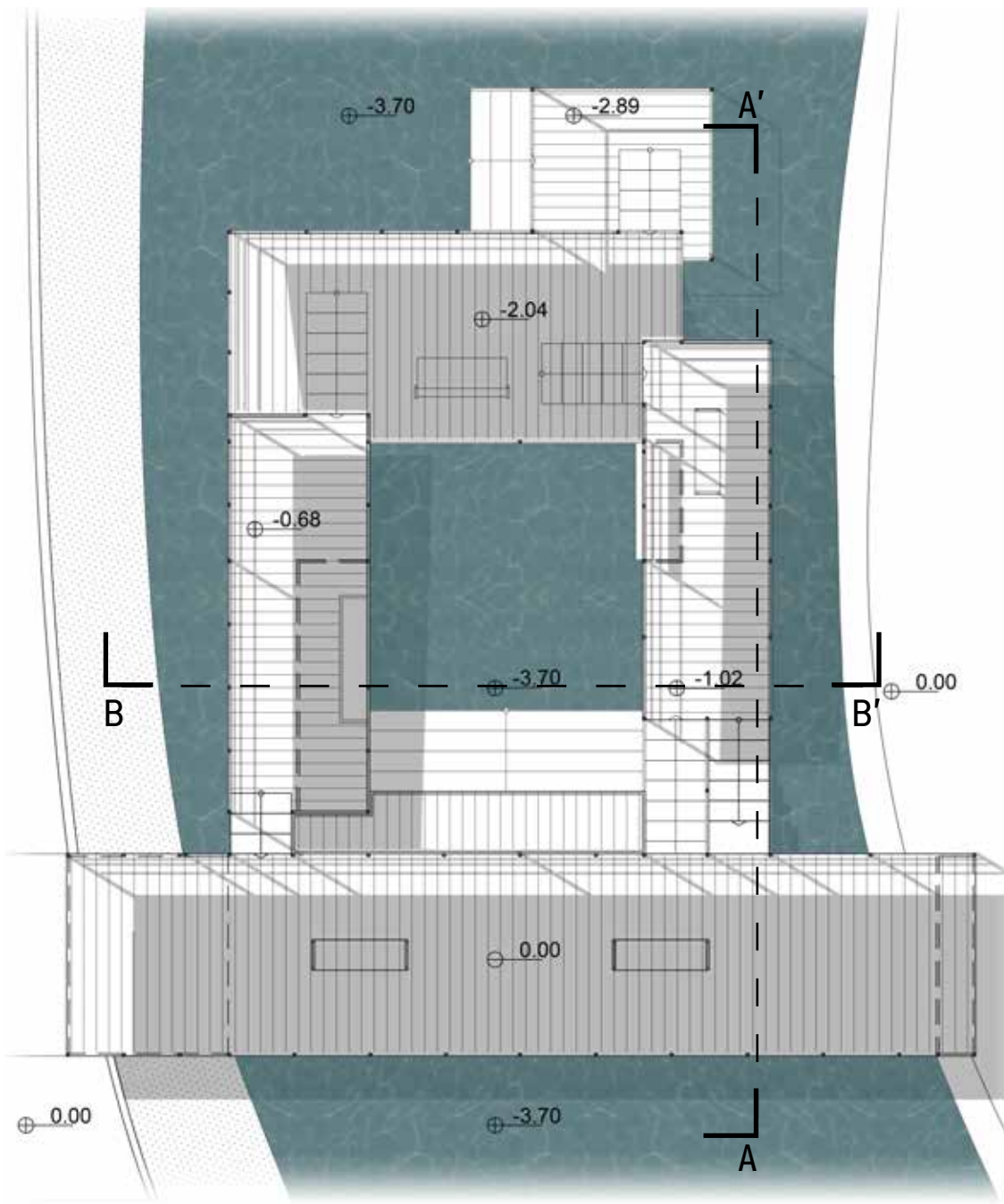

παρέες να μιλήνε ανενόχλητες στο χώρο χωρίς να πειράζουν τους γύρω ενοίκους. Οι πλατφόρμες θα μπορούν να επιτρέψουν τον περαστικό την **πρόσβαση στο ποτάμι**, κάτι που λείπει στο μεγαλύτερο κομμάτι της παραποτάμιας περιοχής.

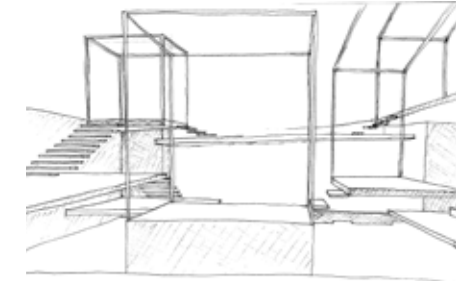
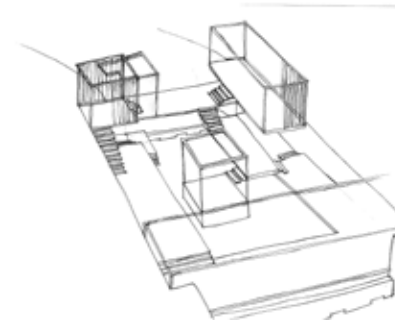
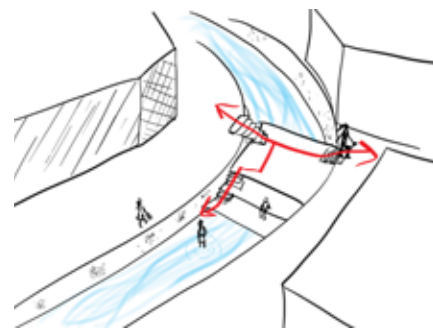

Αξονομετρικό

0 4 μ. 8 μ. 20 μ.

Τρισδιάστατη αναπαράσταση

0 4 μ. 8 μ. 20 μ. Κάτοψη

20 Τομή A - A'

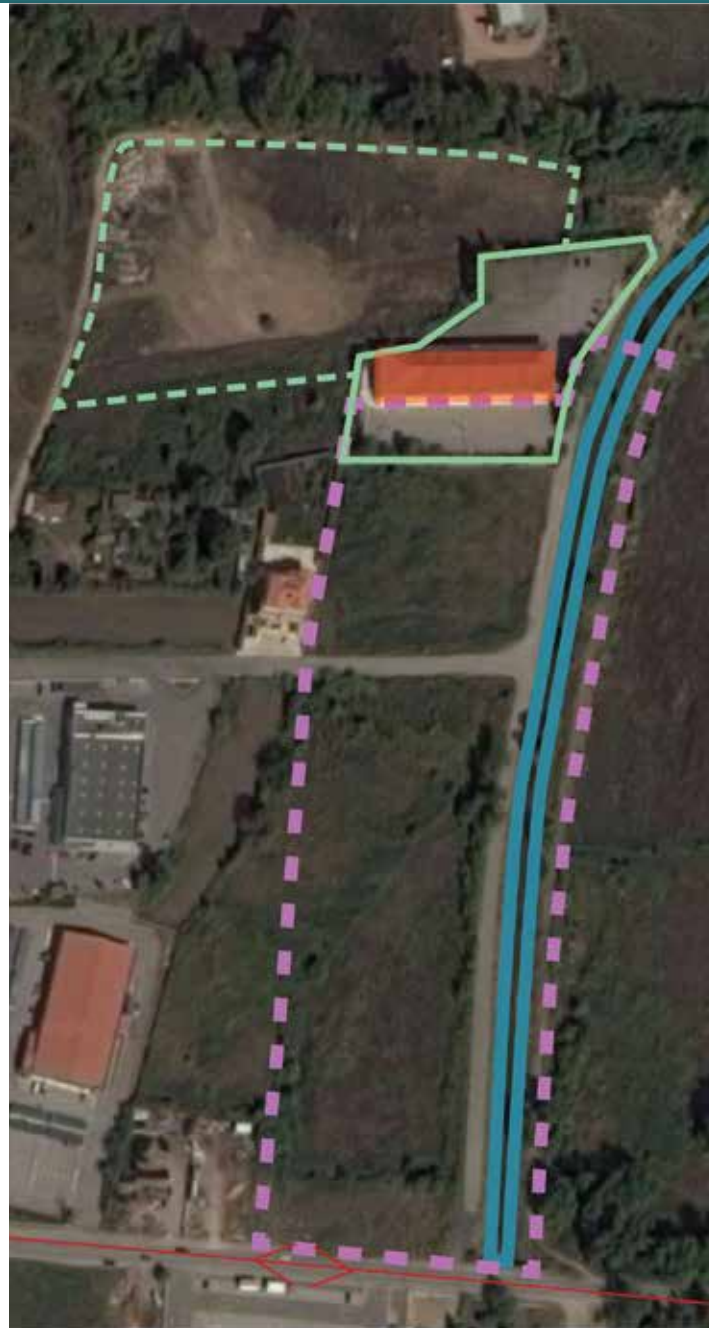
0 4 μ. 8 μ.

20 μ.

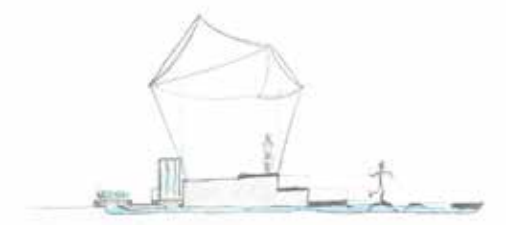
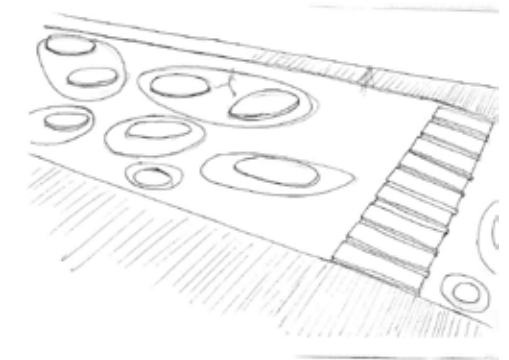
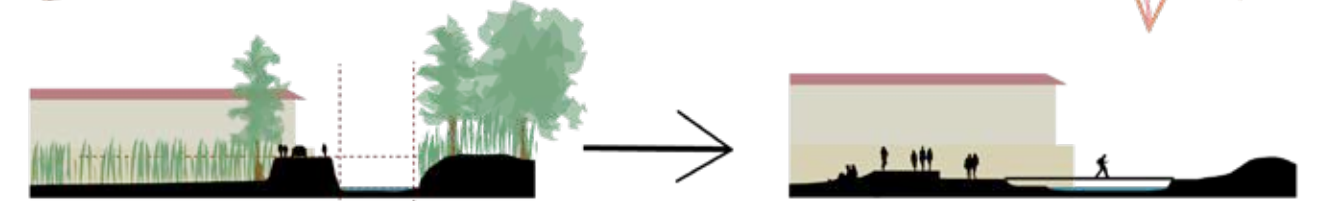
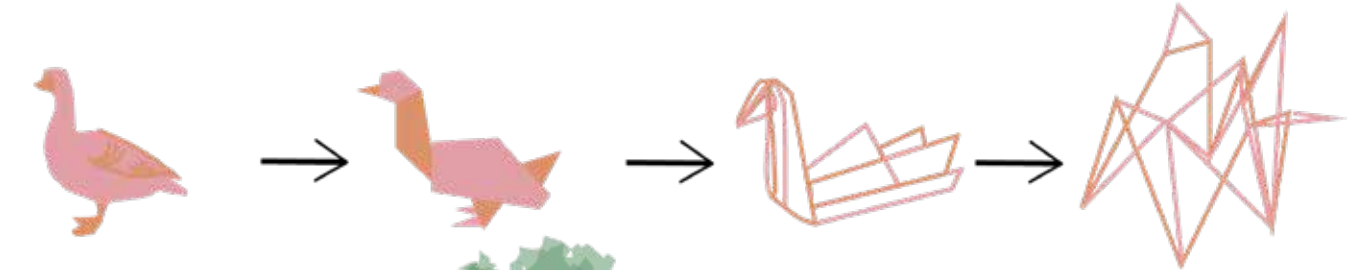
Τομή B - B'

ΑΠ4 - 1ο Γενικό Λύκειο

- Περιοχή Παρέμβασης
- Όχθες Έρκυνας
- Προαύλιο Λυκείου
- Μη ολοκληρωμένος δημόσιος υπαίθριος χώρος
- Κυκλοφοριακή αρτηρία

Η τελευταία τοποθεσία είναι ο δρόμος που οδηγεί στο **1ο Γενικό Λύκειο** Λιβαδειάς στην περιοχή Εκτός Σχεδίου της πόλης. Ο δρόμος δεν εξυπηρετεί καμία σταθερή κυκλοφορία, πέρα από όσους **προσπαθούν να φτάσουν στο Λύκειο**, δηλαδή μαθητές και καθηγητές. Δεν υπάρχει **πεζοδρόμιο** για τους πεζούς, δηλαδή την συντριπτική πλειοψηφία των μαθητών. Βέβαια ο δρόμος χρησιμοποιείται από κόσμο που πάνε **περίπατο** τα απογεύματα. Παλαιότερα ο δρόμος συνέχιζε πέρα από το λύκειο στον περιφερειακό, ο δρόμος αυτός όμως καταστράφηκε. Επίσης, δεν υπάρχει τρόπος να έρθει κάποιος κοντά στο ποτάμι, λόγω της **μεγάλης υψομετρικής διαφοράς**. Έχουν γίνει σχέδια για την δημιουργία βοτανικού κήπου, δημόσιου γυμναστηρίου και χώρου εκπαίδευσης Κ.Ο.Κ. δίπλα στη βόρεια πλευρά του προαυλίου του λυκείου.

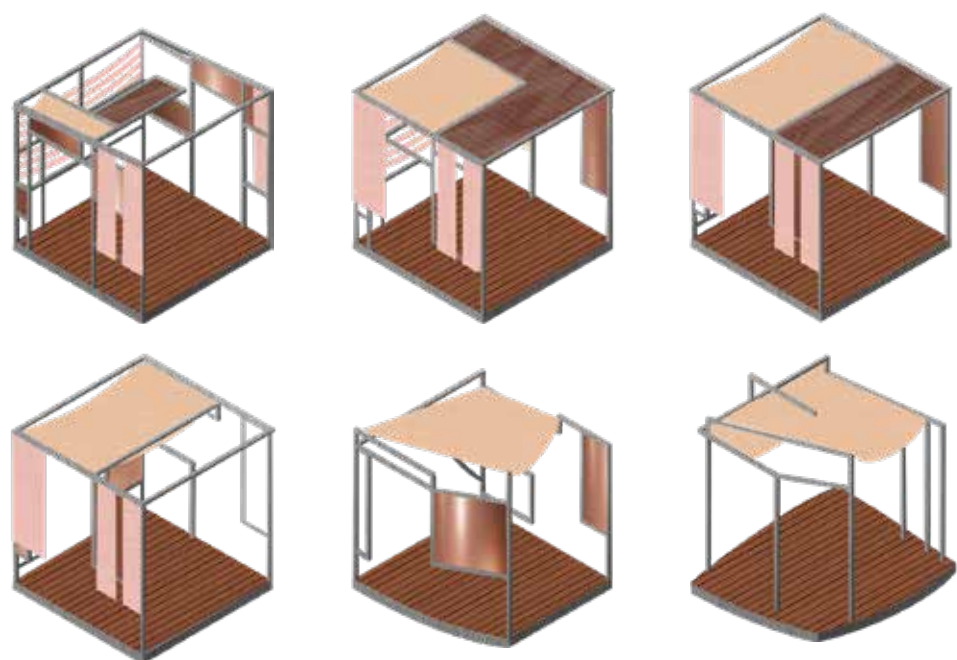

Εικόνες 59, 60, 61, 62. Σύγχρονη εικόνα της περιοχής εκτός σχεδίου πόλης. (Θωμάς Σολούκος)

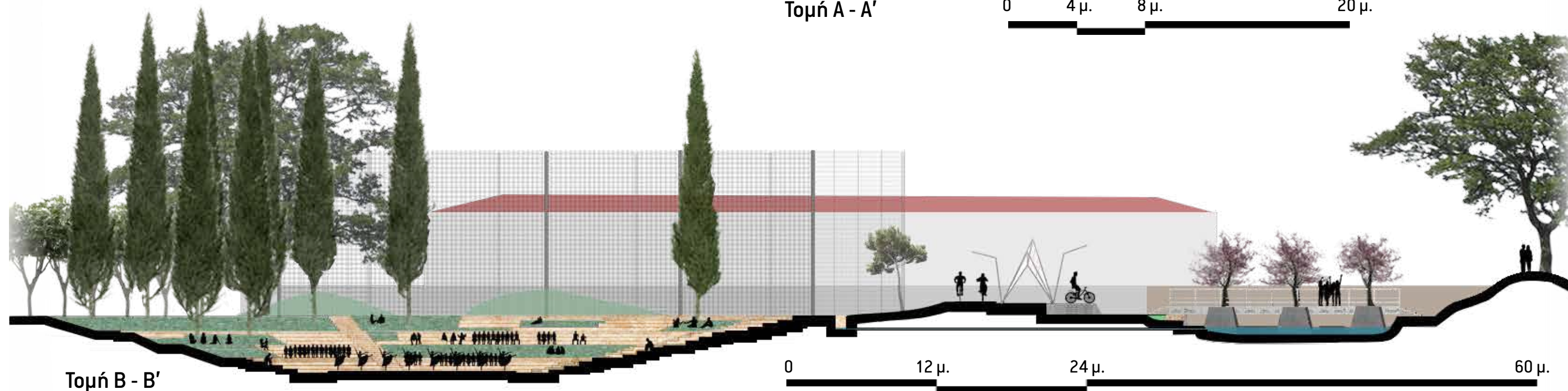
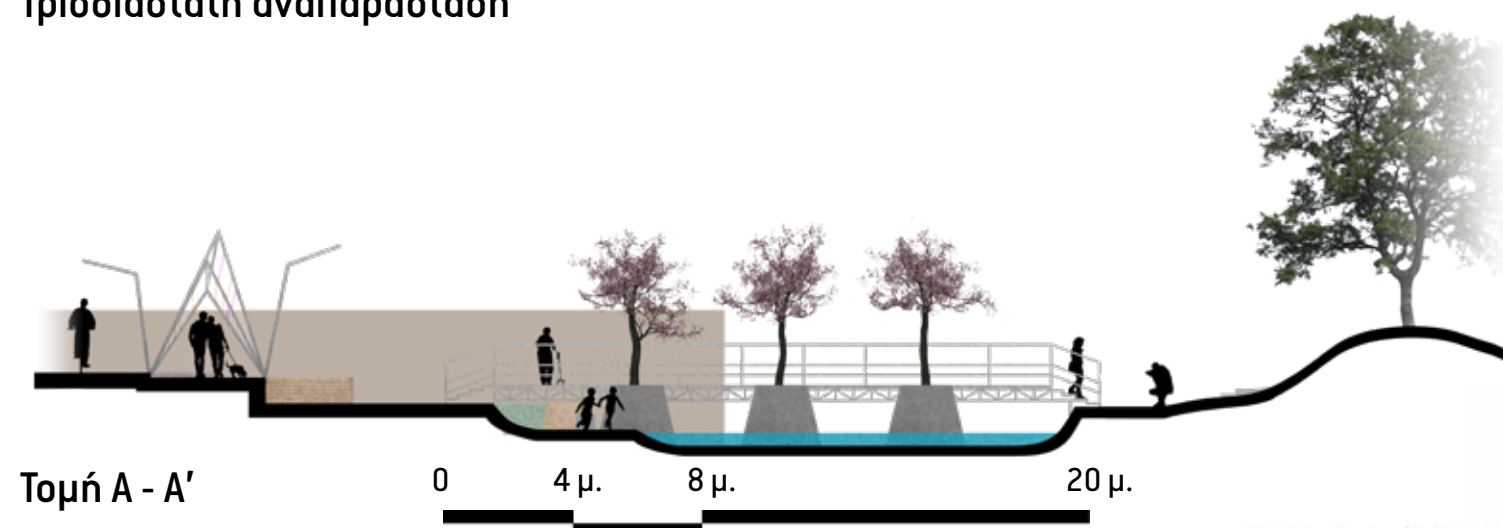

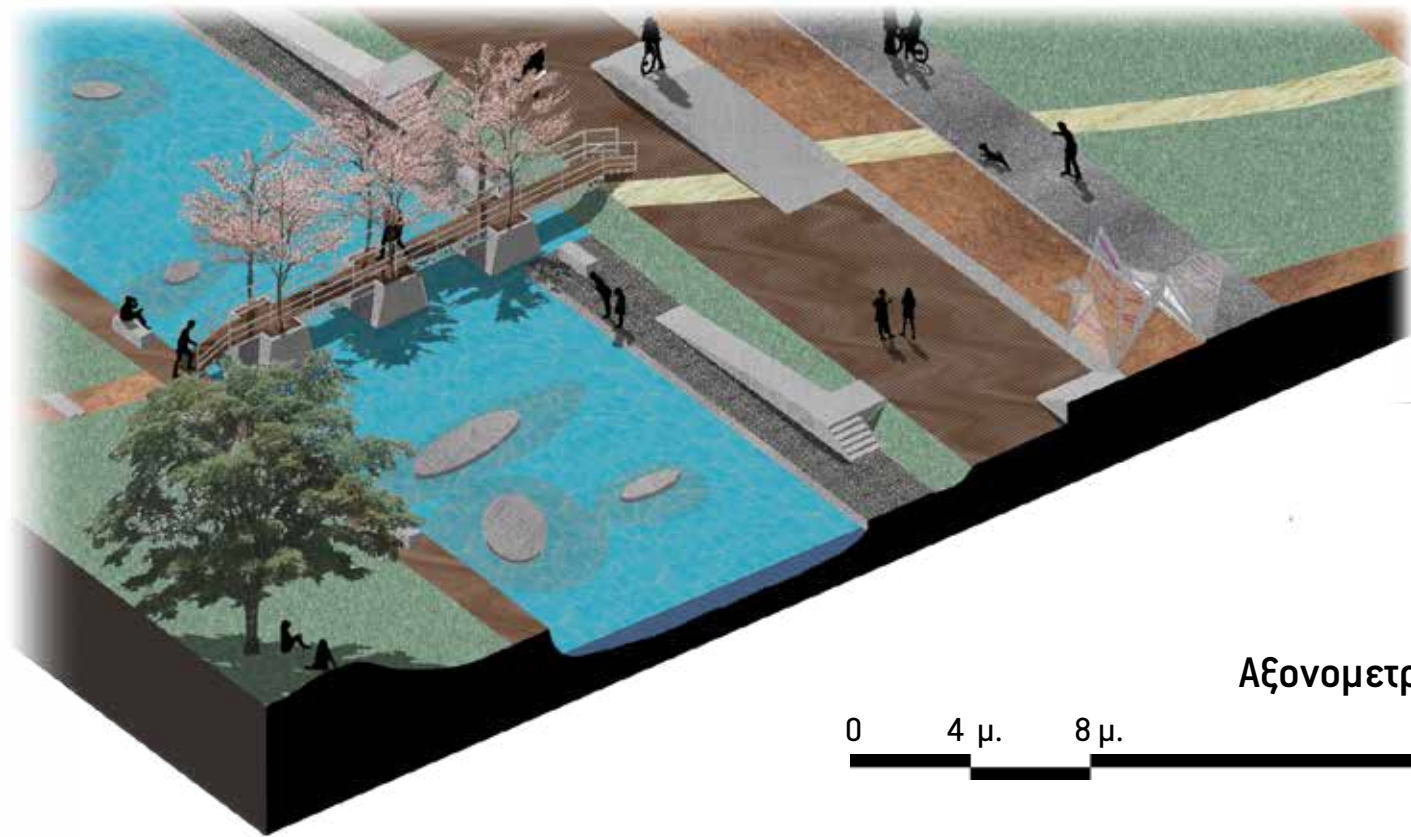
Σε αυτά τα σχέδια όμως δε συμπεριλαμβάνονται η ανασχεδίαση του δρόμου που οδηγεί στις νέες προσθήκες. Καθώς υπάρχουν άλλοι κοντινοί δρόμοι που οδηγούν και στο σχολείο και στις νέες προσθήκες, η τελευταία παρέμβαση προτείνει την ανασχεδίαση του δρόμου σε **πεζόδρομο** και τον χώρο γύρω του σε **πάρκο**. Κρίνοντας από την πολεοδομική εξέλιξη της Λιβαδειάς τις περασμένες δεκαετίες, η περιοχή γύρω από το μονοπάτι θα **καταληφθεί από κτίρια**. Σαν πρόνοια για να υπάρχει ένα πάρκο **περιβαλλοντικής συνείδησης**, η τέταρτη παρέμβαση θεωρεί σκόπιμο να δεσμευτεί μία έκταση σχεδόν 40.000 τ. μ. δίπλα από το γενικό λύκειο. Ο πεζόδρομος διχοτομεί το πάρκο σε δυτικό και ανατολικό κομμάτι. Το δυτικό κομμάτι περιέχει το νότιο **ανασχεδιασμένο προαύλιο του λυκείου**, **χώρο πάρκινγκ**, ένα **γήπεδο ποδοσφαίρου 7x7** ένα **ανοιχτό θέατρο**, ένα **δημόσιο λαχανόκηπο** και δίπλα από το πεζόδρομο ένα **ποδηλατόδρομο**. Για αυτό το δυτικό κομμάτι περιλαμβάνει και χώρο δημοσίου λαχανόκηπου. Στο ανατολικό κομμάτι, ο περαστικός θα μπορεί να έρχεται κοντά στο ποτάμι μετά από 2 επίπεδα αλλήλα και στην απέναντι όχθη του ποταμού.

Περίτερα
απλωμένα στην
έκταση της ΑΠ4

Τρισδιάστατη αναπαράσταση

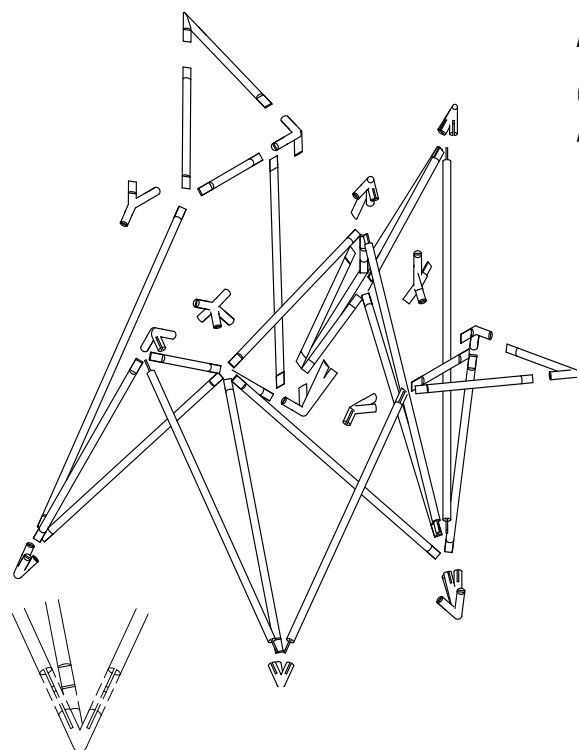

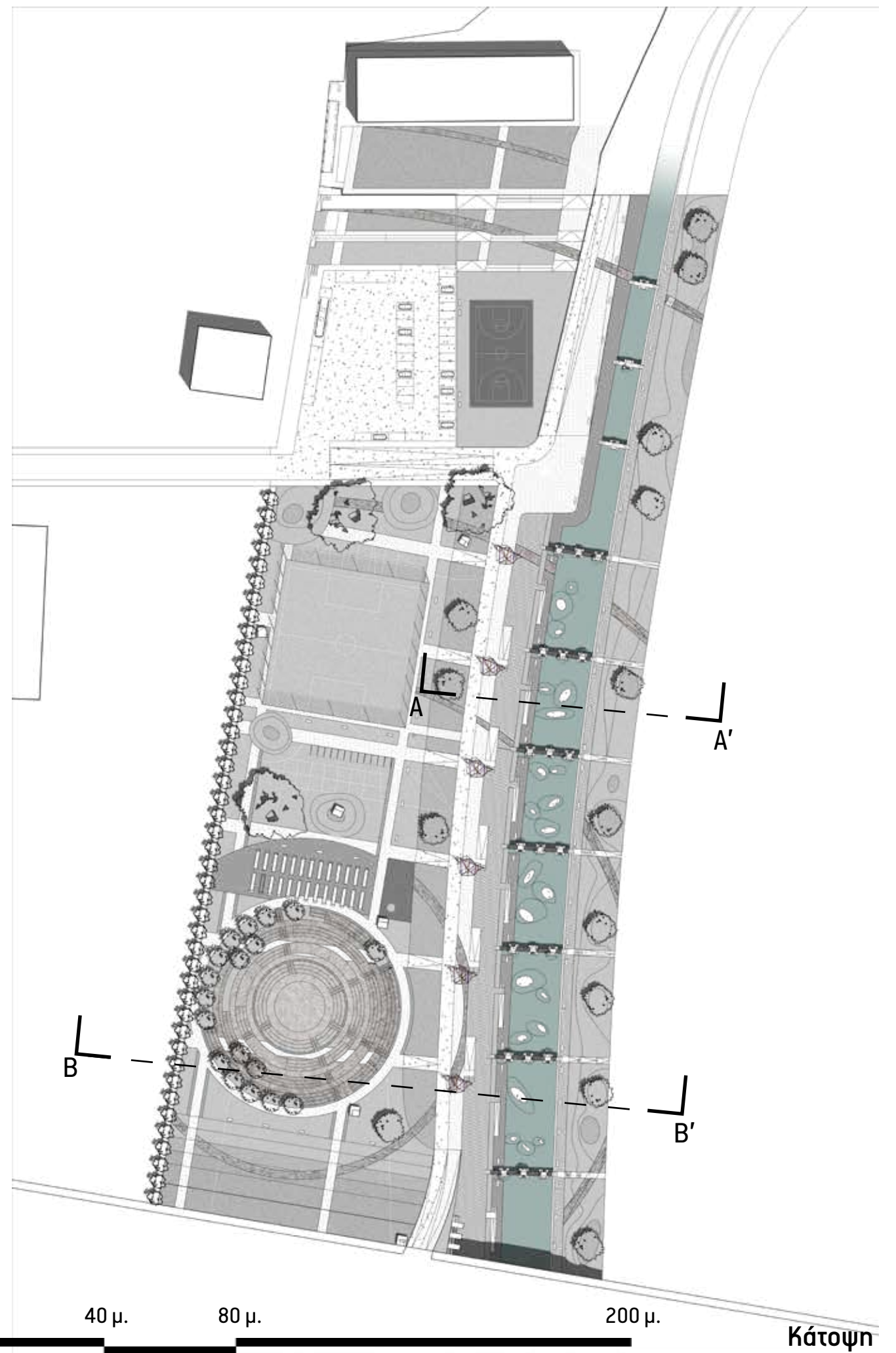
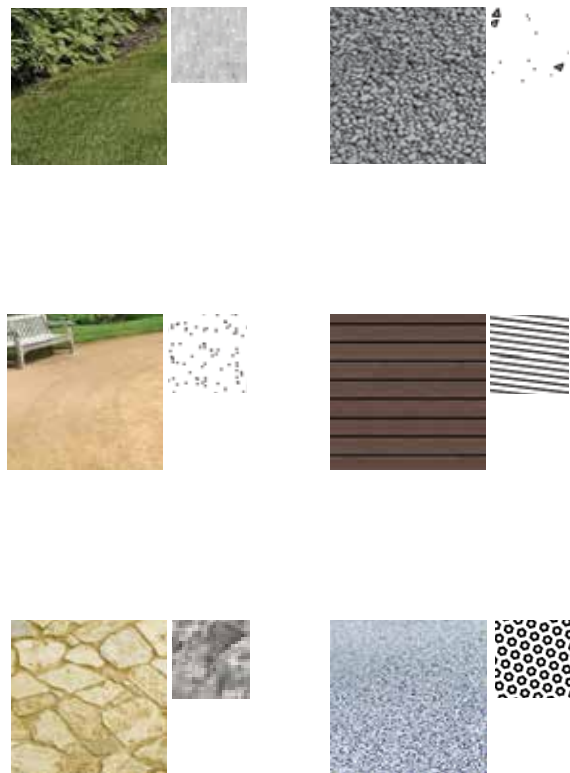
Αξονομετρικό

0 4 μ. 8 μ. 20 μ.

Η στρατηγική που οργάνωσε την εργασία κατέληγε να συνδέει το τέταρτο στάδιο του εκκοκισμού με την παρέμβαση του λυκείου. Το τέταρτο στάδιο είναι το βαμβάκι να μπει στην **βαμβακόπρεσσα** και να μετατραπεί στο **τελικό προϊόν**. Επειδή όμως η εργασία καταλήγει σε μία περιοχή δίπλα από την πόλη με ελάχιστη ανθρώπινη παρέμβαση, φτάνει σε ένα παράδοξο αποτέλεσμα. Ενώ ξεκινάει από το οργανωμένο λίκνο της πόλης με αφαιρετικές και χαλαρωτικές σχεδιαστικές προσεγγίσεις, η ΑΠ4 προχωράει σε ένα μελληοντικό, ανοργάνωτο στάδιο της Λιβαδειάς. Σε μια προσπάθεια σύνδεσης να τοποθετείται παράδοξα το τελικό στάδιο της εργασίας σε ένα αγροτικό περιβάλλον το οποίο η πόλη δεν έχει καταλάβει ακόμη, πάνω στο πεζόδρομο τοποθετούνται κατασκευές είναι εμπνευσμένες από την αποδομημένη μορφή της **χήνας**, σε αναφορά με το μύθο που εξηγούσε την **προέλευση** του ποταμού. Οι **μεταλλικές κατασκευές με τεντωμένα σχοινιά** αναμεσά τους, όπως και στις προηγούμενες παρεμβάσεις.

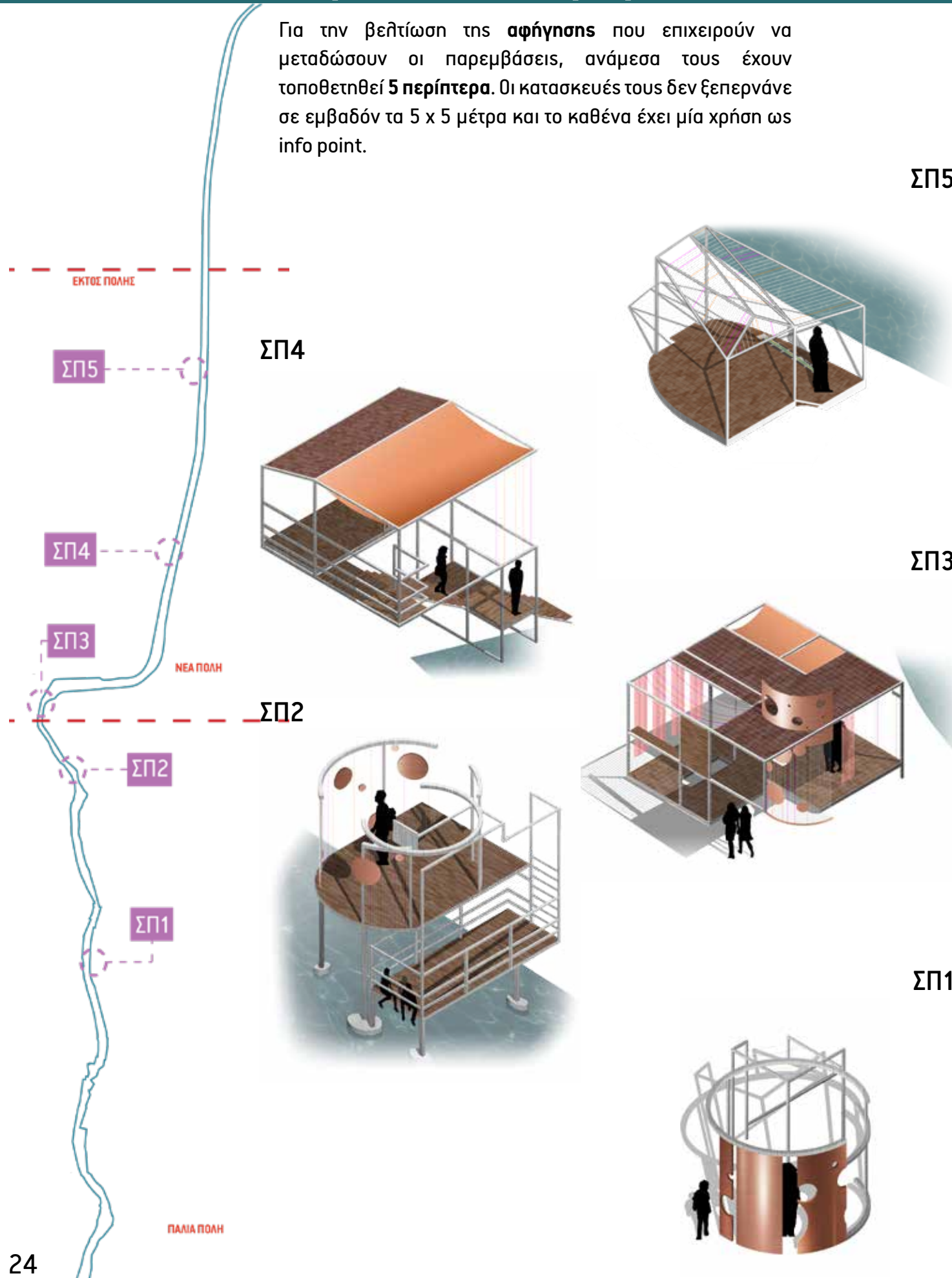
Λεπτομέρεια συστήματος "χήνας"

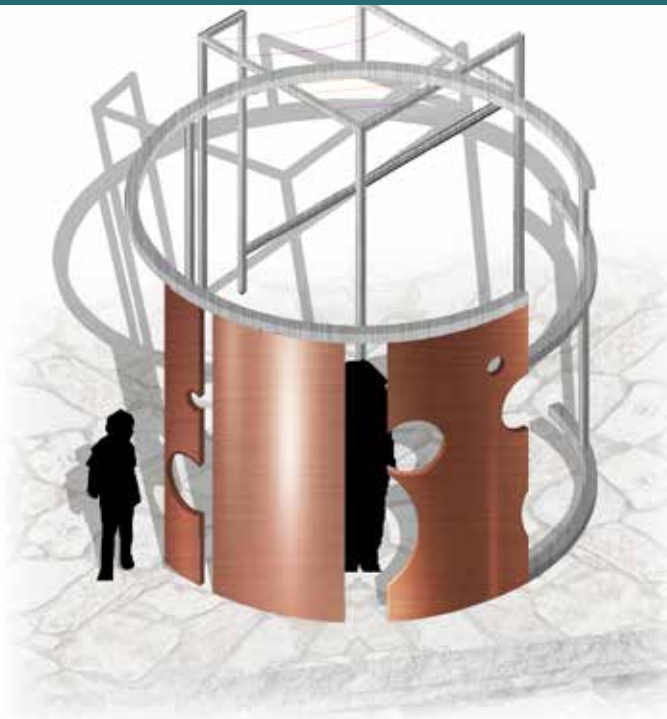
Κάτοψη

Σημειακές παρεμβάσεις

Για την βελτίωση της **αφήγησης** που επιχειρούν να μεταδώσουν οι παρεμβάσεις, ανάμεσα τους έχουν τοποθετηθεί **5 περίπτερα**. Οι κατασκευές τους δεν ξεπερνάνε σε εμβαδόν τα 5 x 5 μέτρα και το καθένα έχει μία χρήση ως info point.

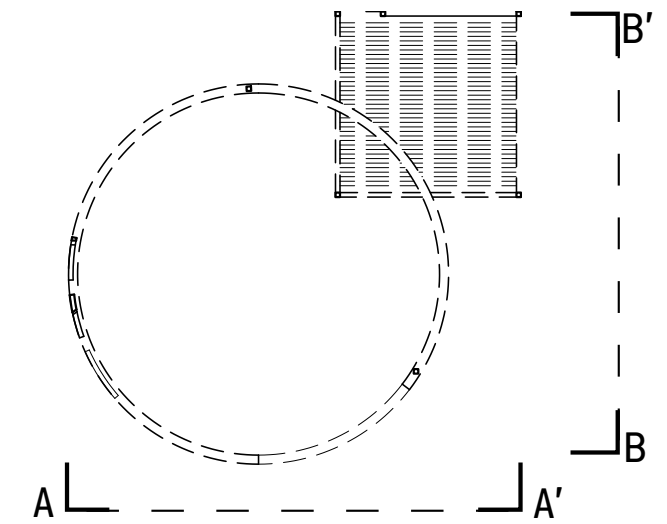
ΣΠ1

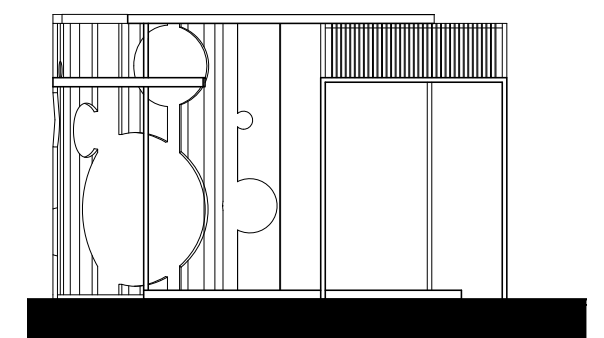
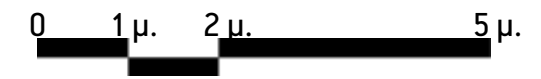
ΣΠ5

ΣΠ3

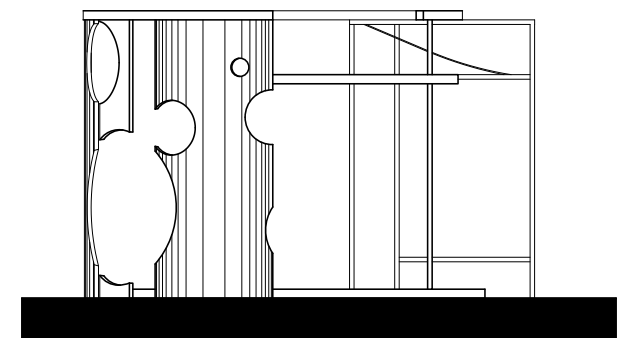
ΣΠ1

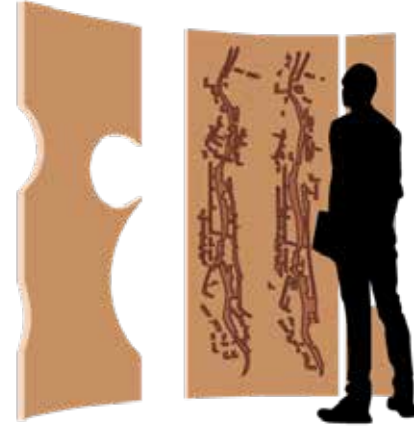
Κάτοψη

Όψη A - A'

Όψη B - B'

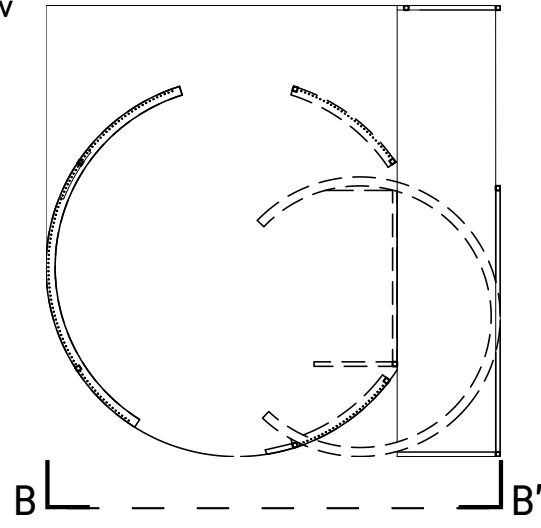

Χάρτης σύγκρισης παραποτάμιας παλιάς πόλης ανάμεσα στις αρχές 20ου αιώνα και του σήμερα

ΣΠ2

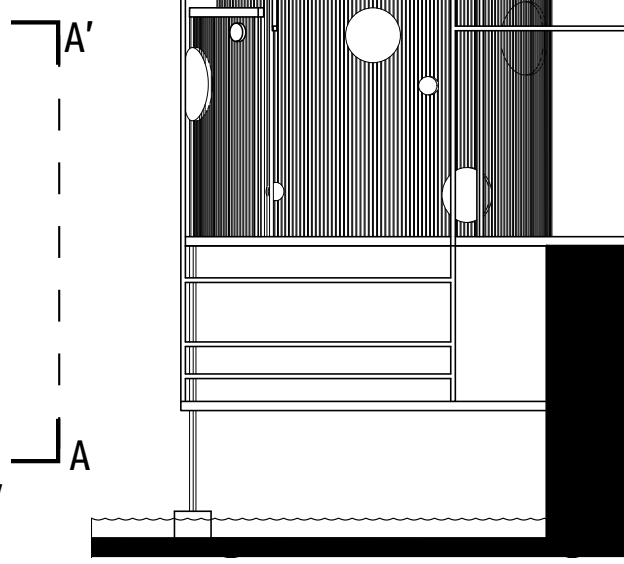

Φωτογραφίες και σχέδια των νερόμυλων

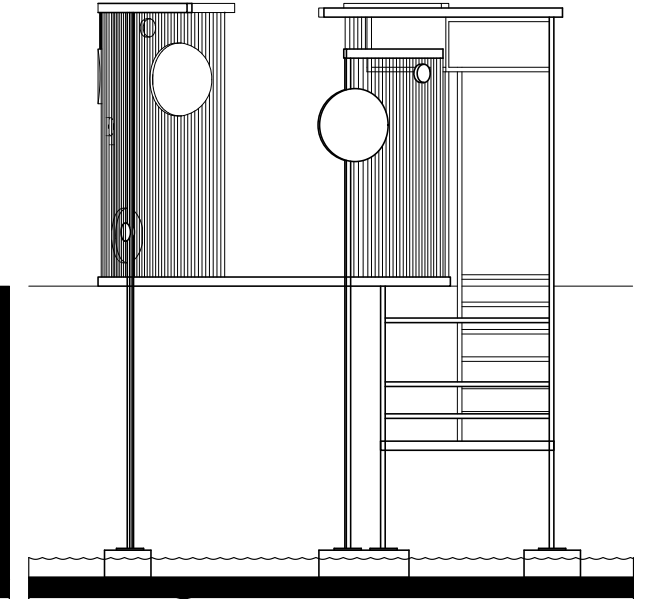

Κάτοψη

0 1 μ. 2 μ. 5 μ.

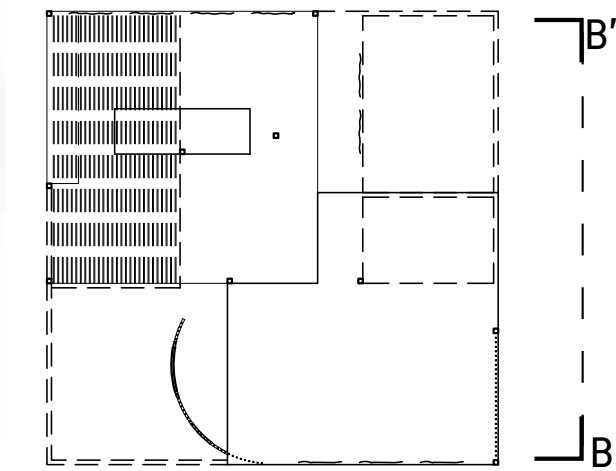

Όψη A - A'

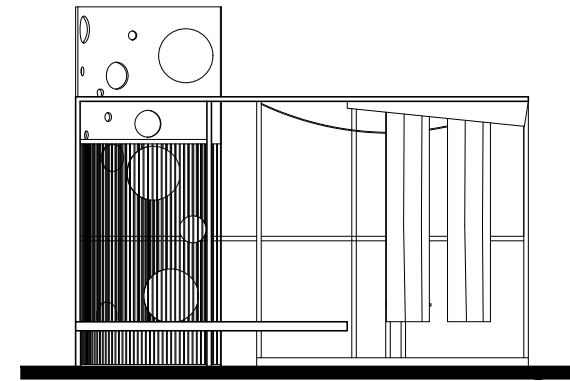
Όψη B - B'

ΣΠ3

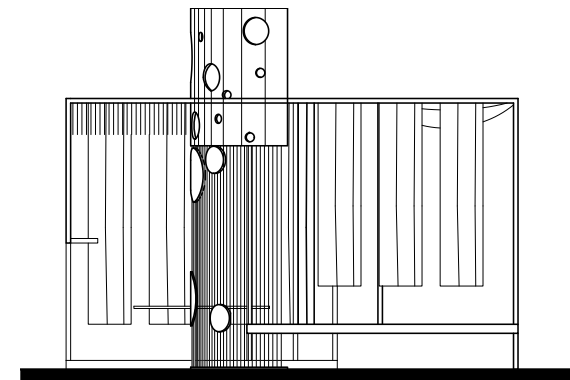

Κάτοψη

0 1 2 5

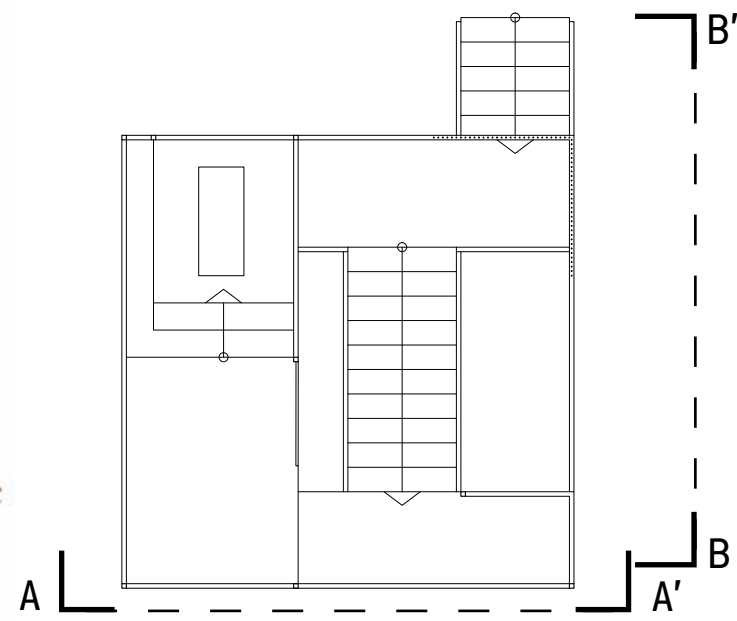
Όψη A - A'

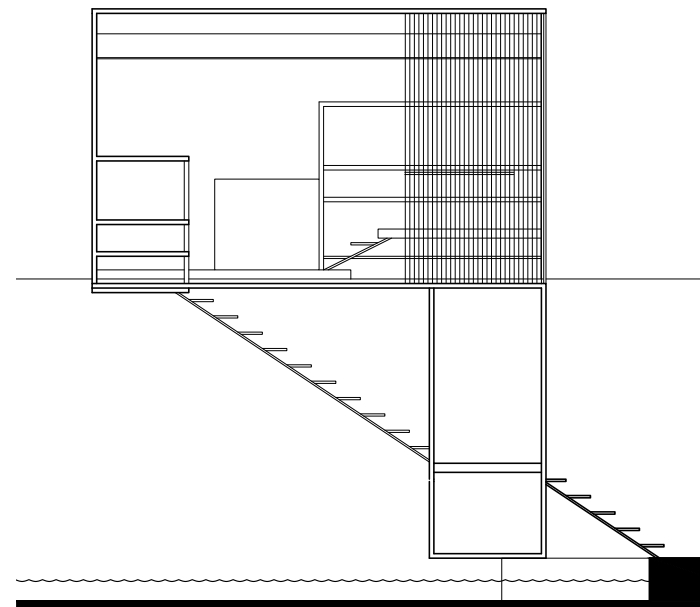
Όψη B - B'

Χάρτης σύγκρισης παραποτάμιας περιοχής ανάμεσα στις αρχές 20ου αιώνα και του σήμερα

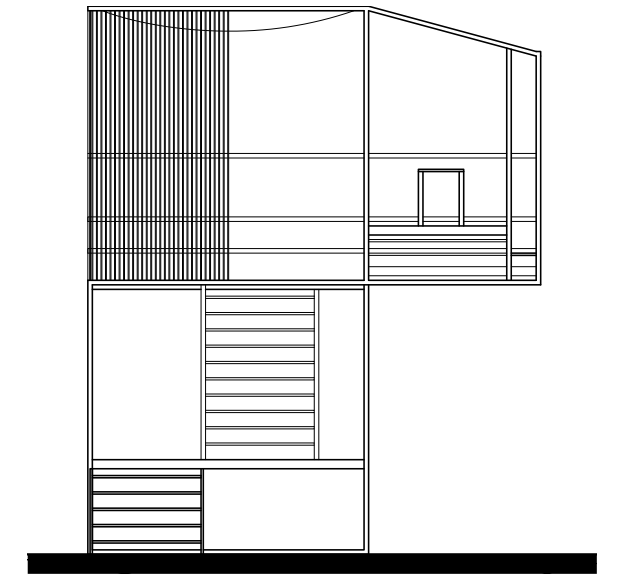

Κάτοψη

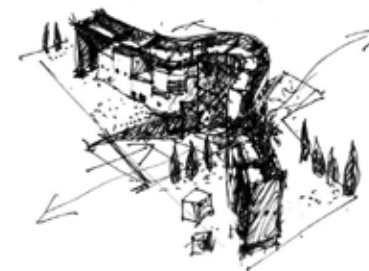
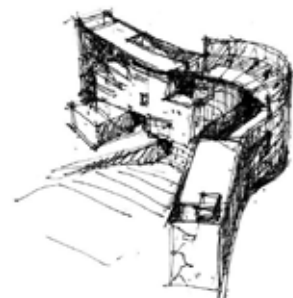

Όψη A - A'

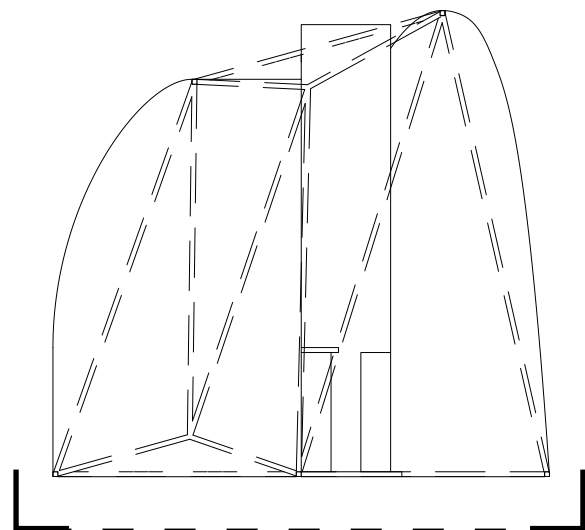
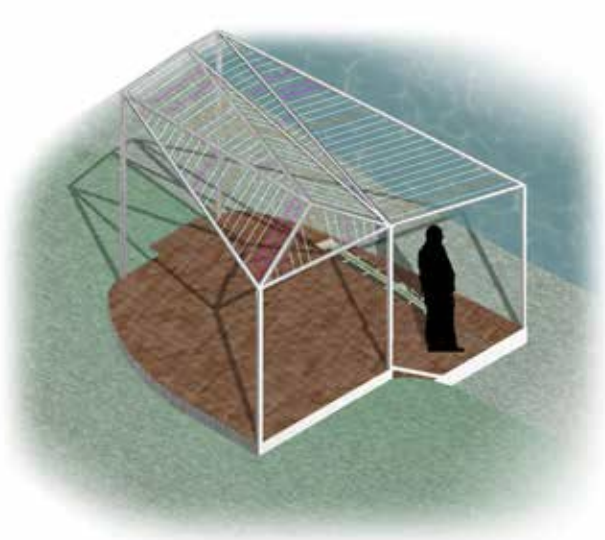
Όψη B - B'

0 1 μ. 2 μ. 5 μ.

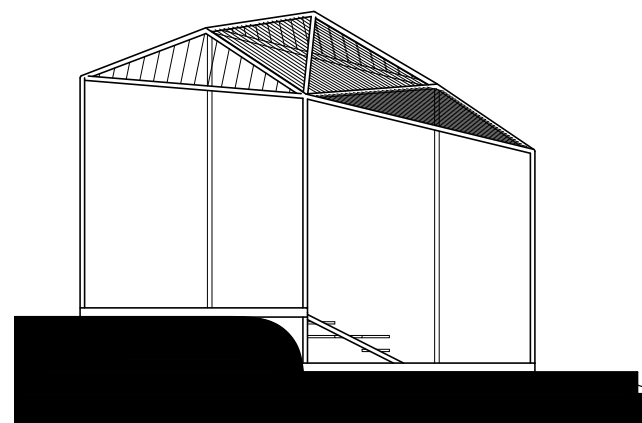

Σχέδια του Τ. Μπήρη για τον υπαίθριο χώρο της περιφέρειας Στερεάς Ελλάδας

ΣΠ5

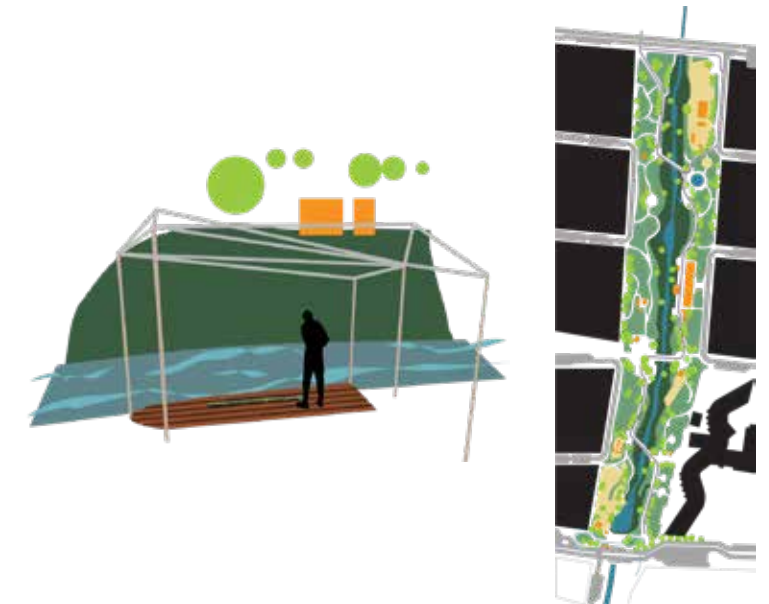

Κάτοψη

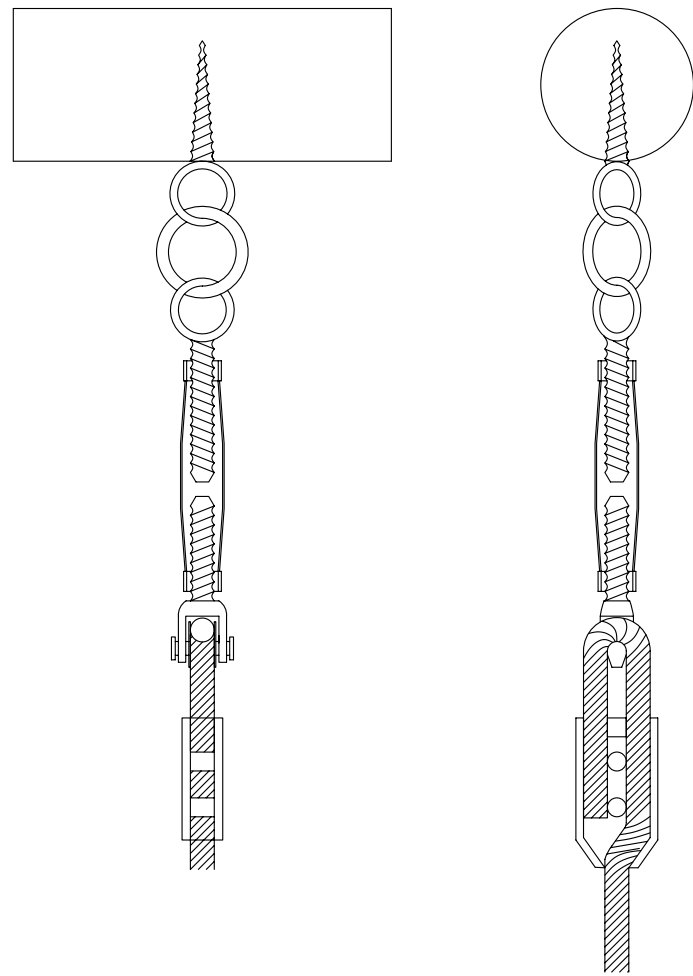
Όψη

0 1 2 5

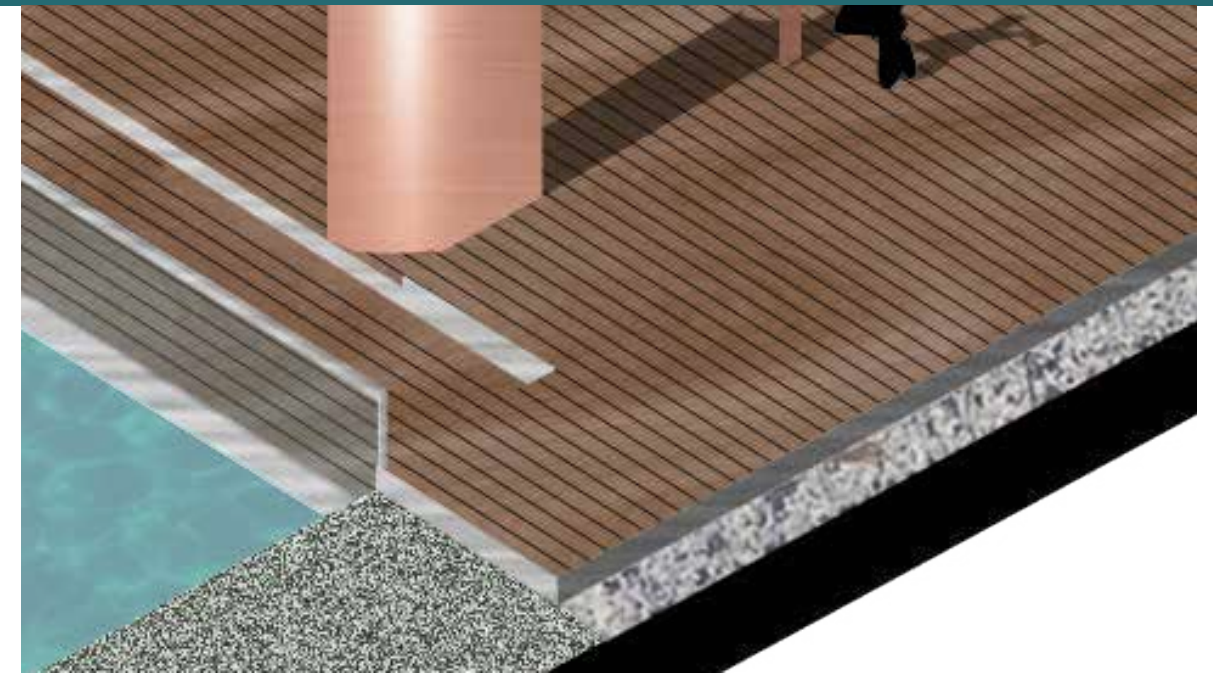
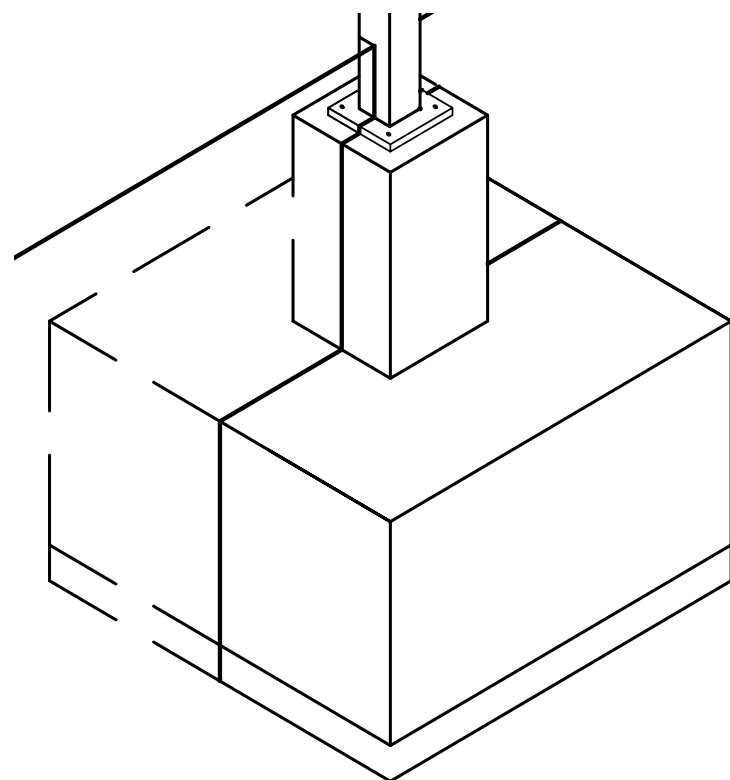

Ολοκληρωμένο πλάνο του πάρκου Έρκυνας

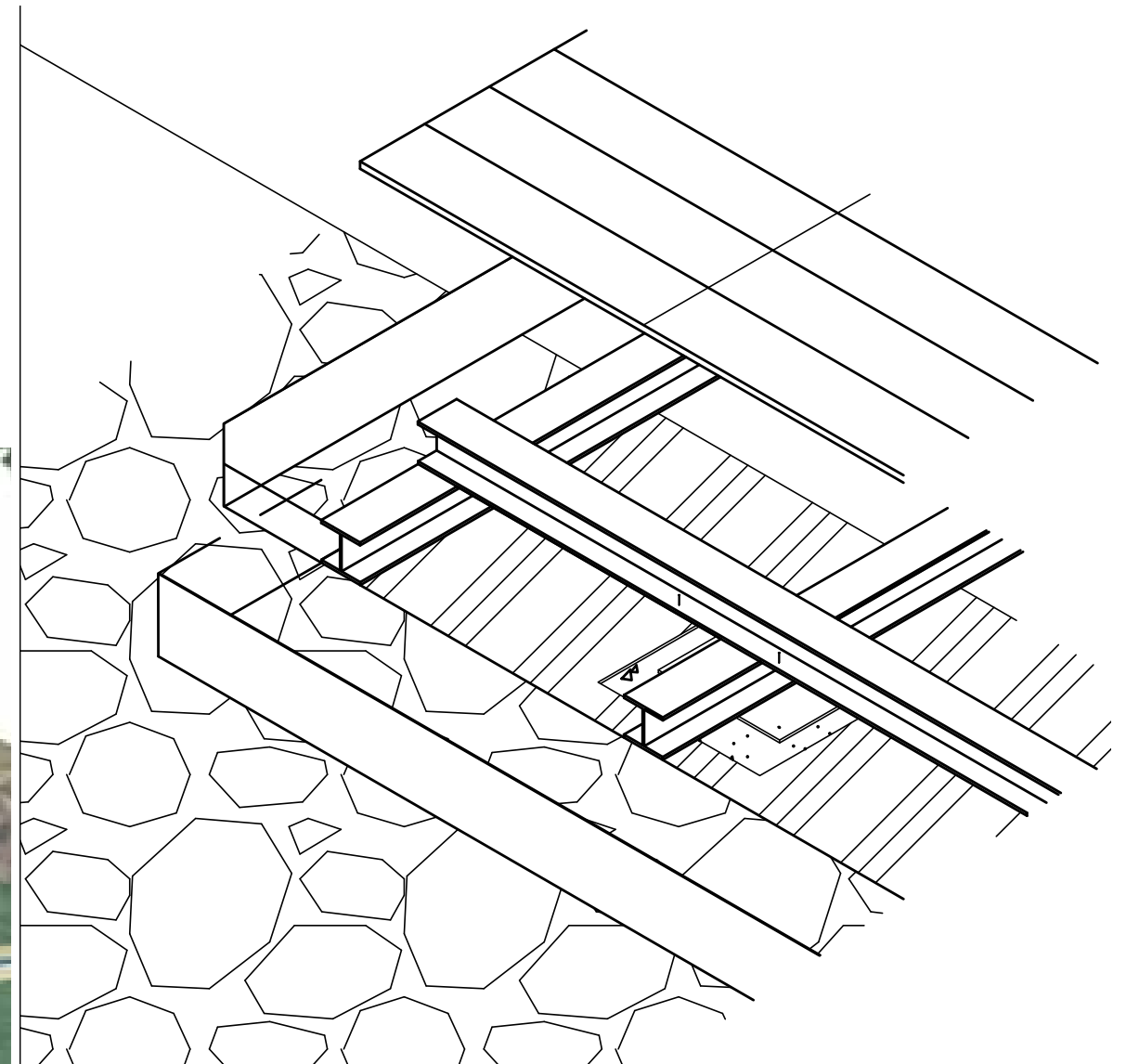
Λεπτομέρειες

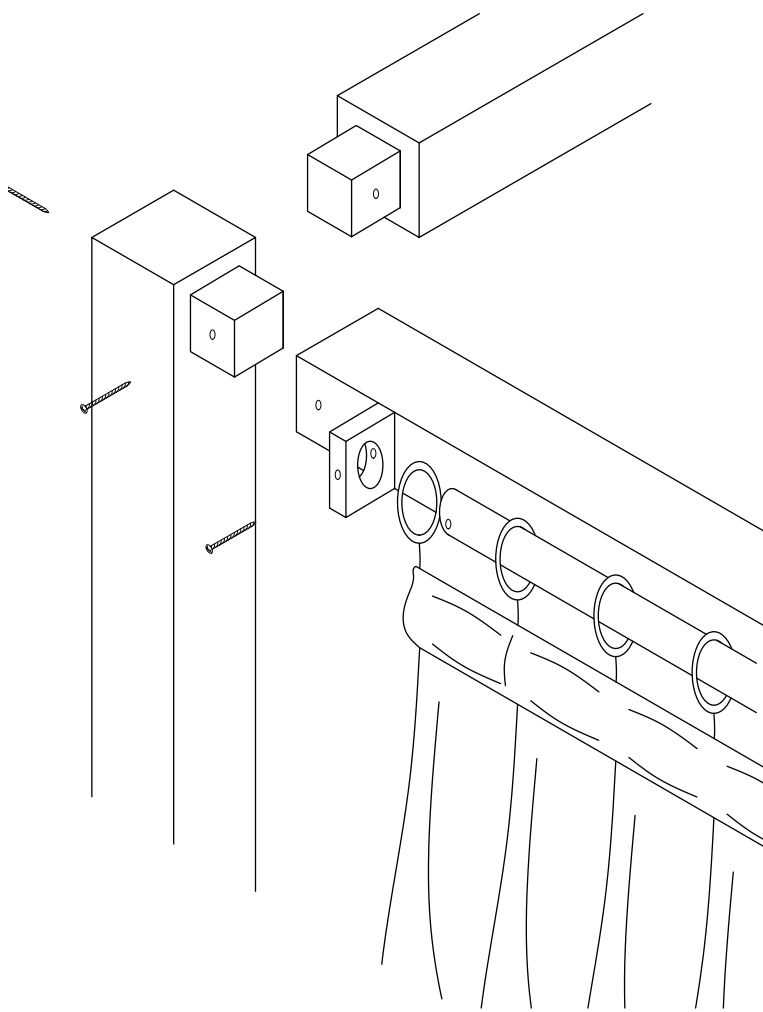
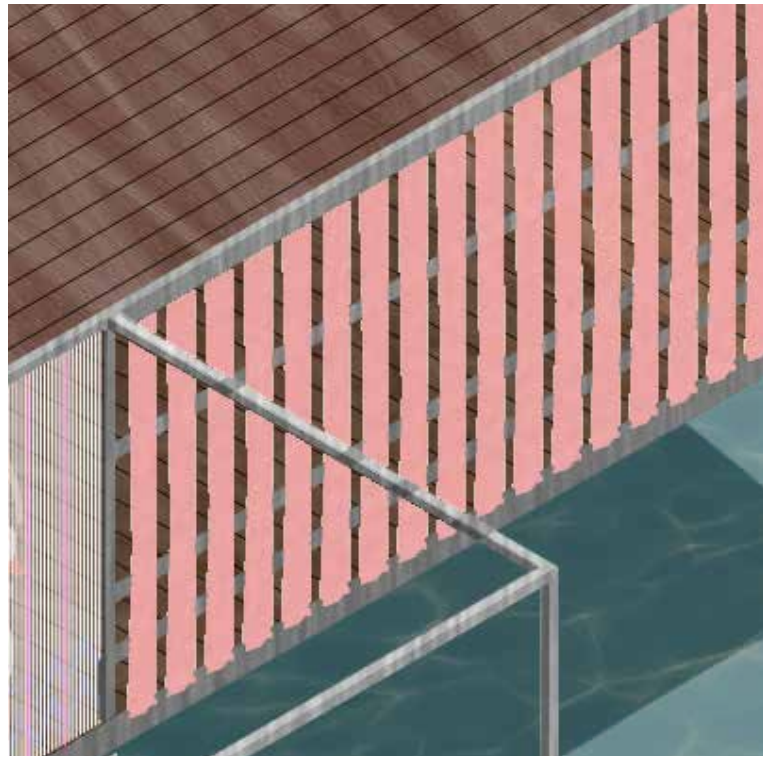
Λεπτομέρεια εντατήρας σχοινιού 1 : 1

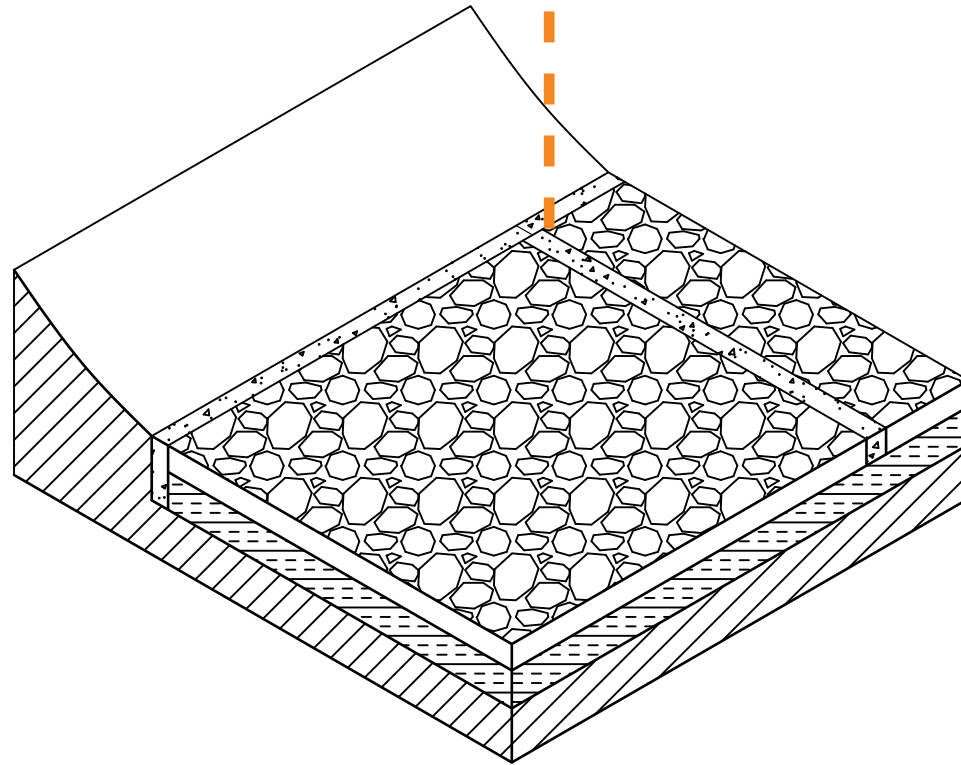
Λεπτομέρεια θεμέλιο κοιλοδοκού 1 : 25

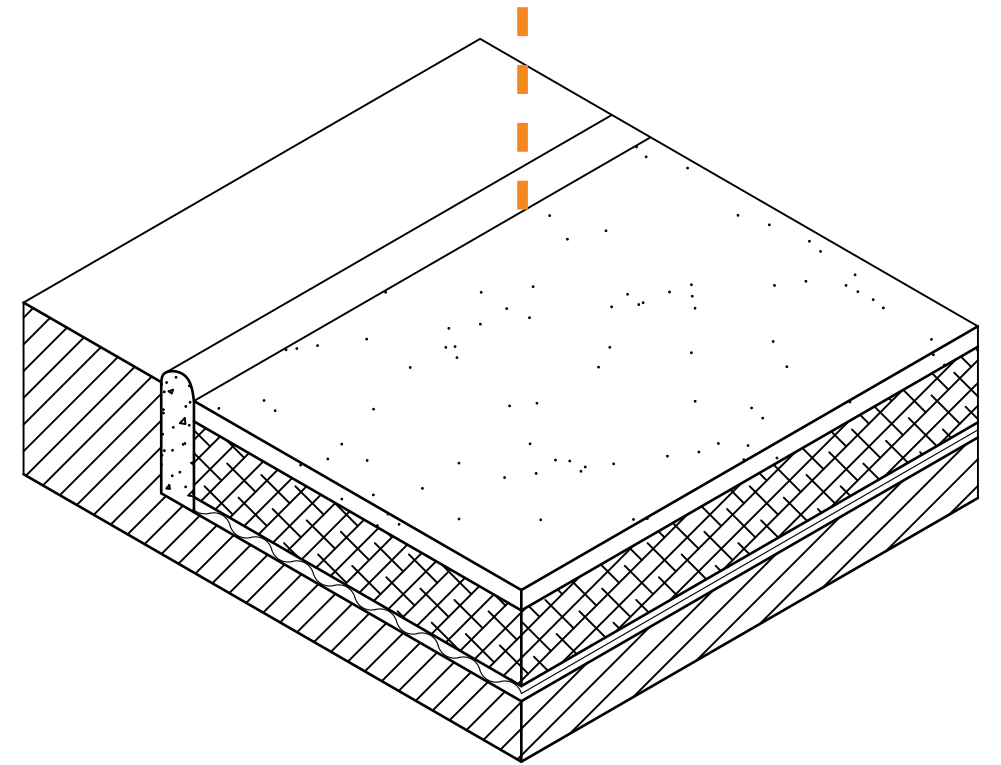
Λεπτομέρεια σύνδεσης γεφυρωτής κατασκευής σε όχθη 1 : 20

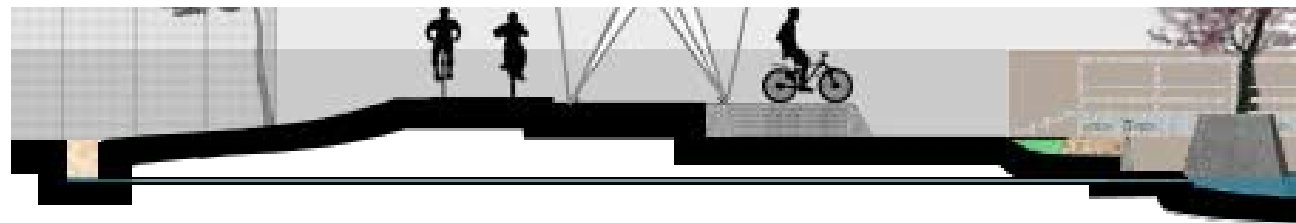
Λεπτομέρεια σύνδεσης κοιλοδοκών και κουρτίνας 1 : 4

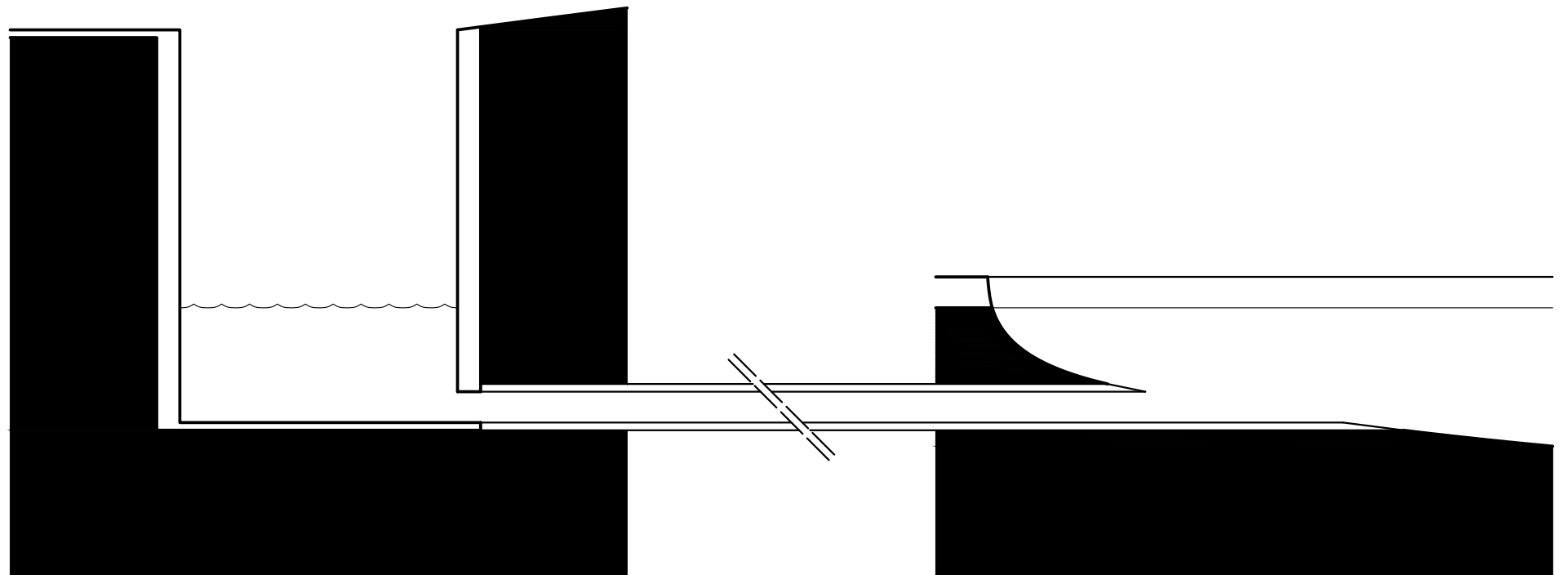
Λεπτομέρεια βοτσαλωτού πατώματος 1 : 10

Λεπτομέρεια hoggin floor 1 : 10

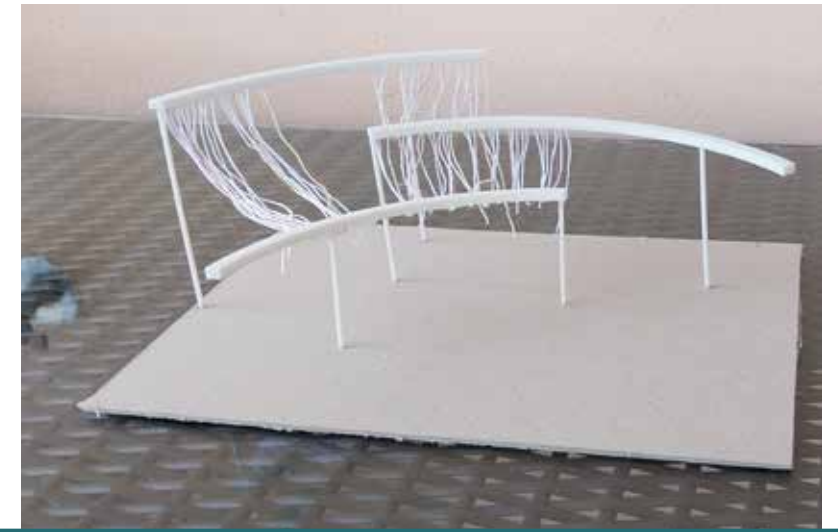
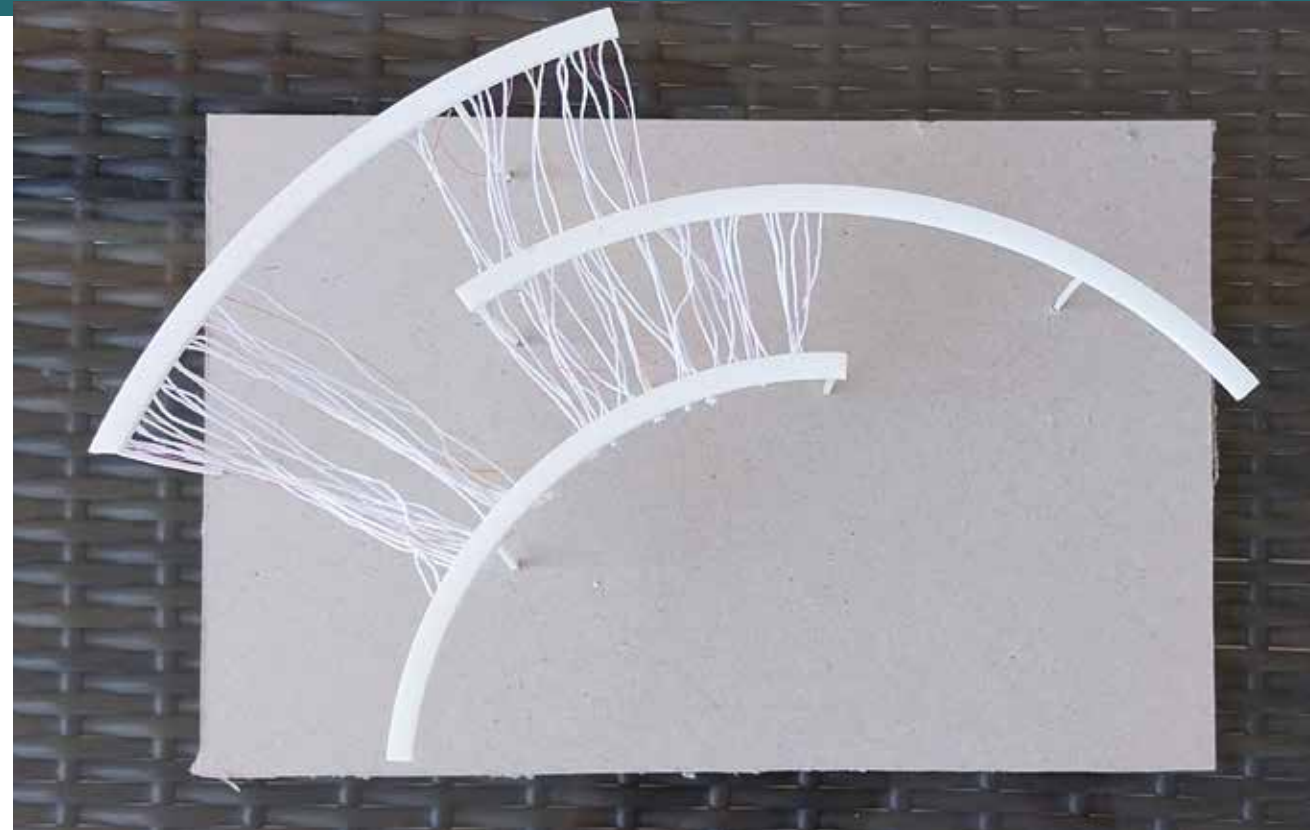

Λεπτομέρεια παροχής νερού 1 : 20

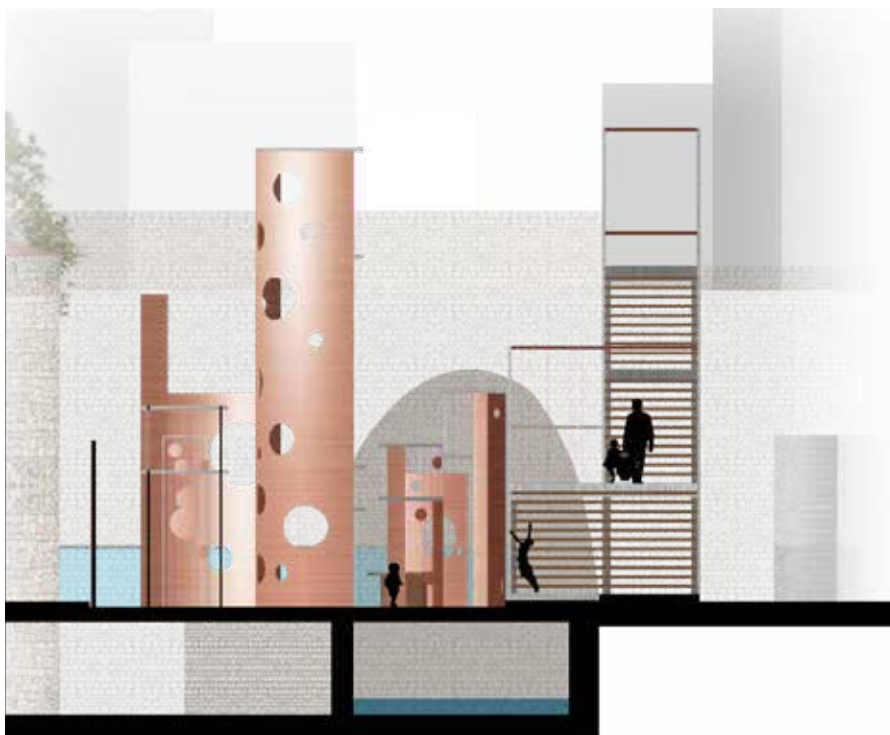

Μακέτες

ΑΠ1

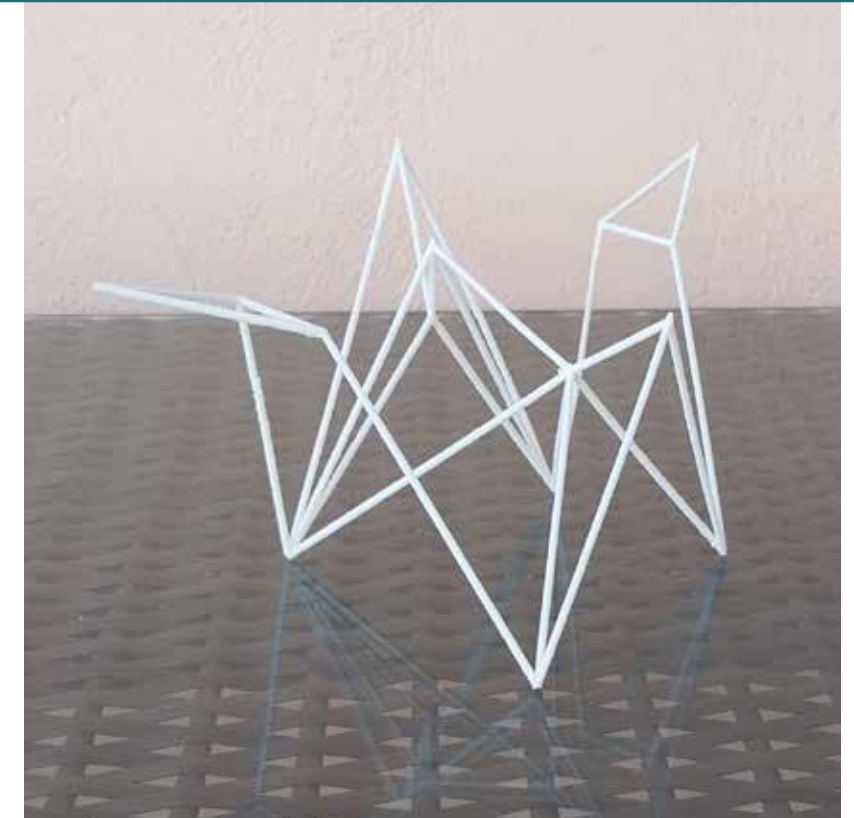
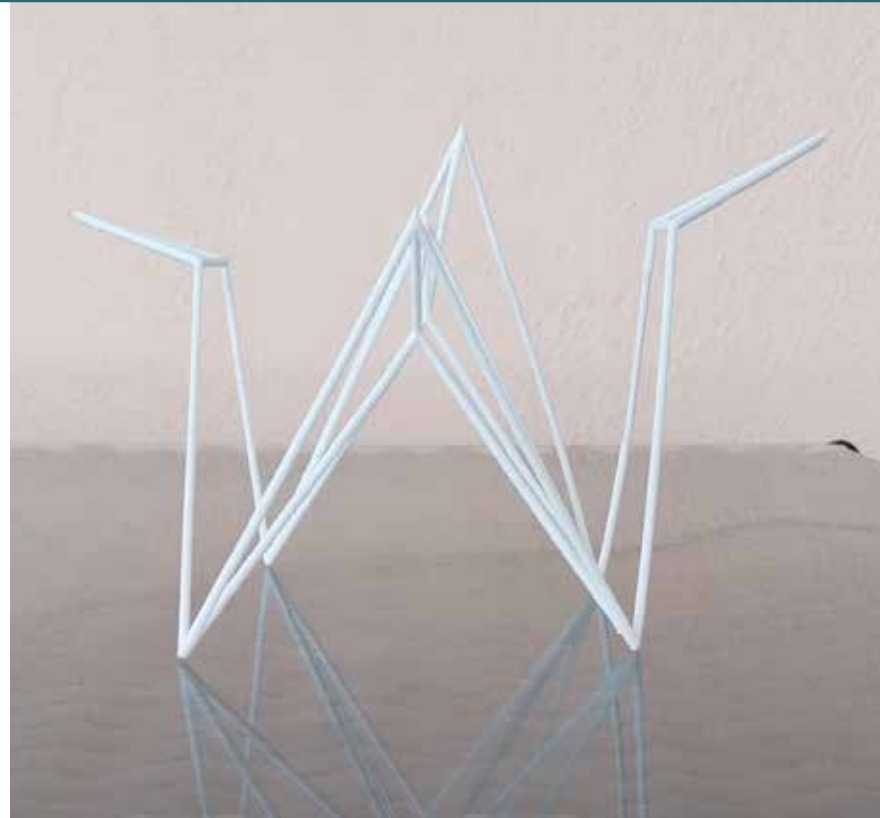
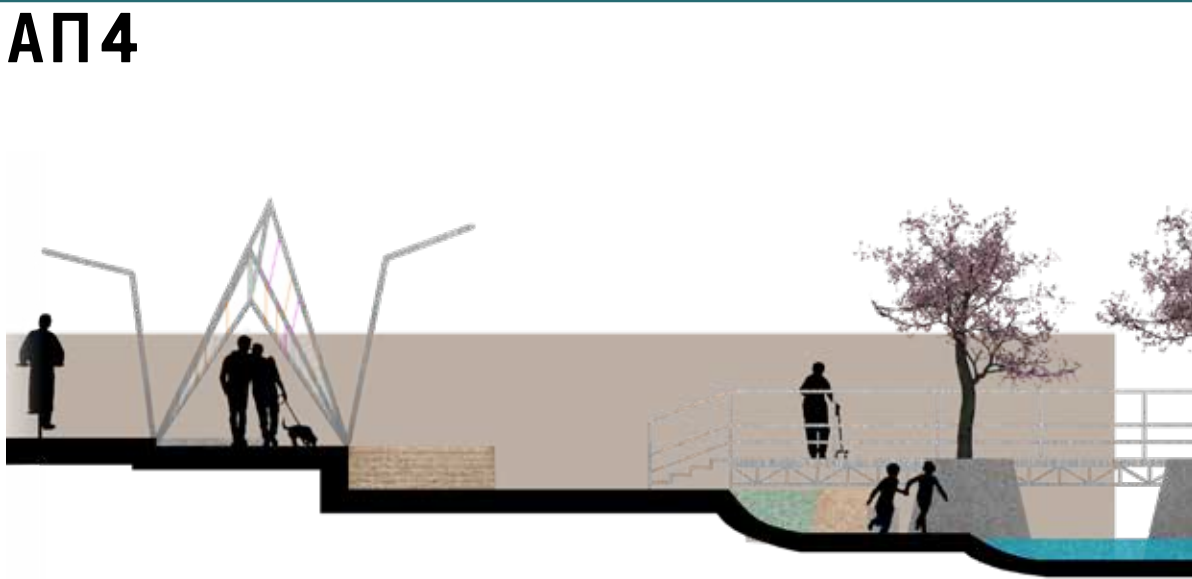
ΑΠ2

АП3

АП4

Βιβλιογραφία

Αγραντώνη, Χ. (1986). Οι απαρχές της εκβιομηχάνισης στην Ελλάδα τον 19ο αιώνα, Ιστορικό αρχείο Εμπορικής Τράπεζας της Ελλάδος : Αθήνα

Ζωγράφου, Δ. (1923). Ιστορία της ελληνικής γεωργίας, 2ος τόμος (1821-1823), Παπαδοπούλου : Αθήνα

Λαππά, Τ. (1991). Η χώρα της Λιβαδειάς, Ανατύπωση 1991 από την Δημόσια Κεντρική Βιβλιοθήκη Λιβαδειάς, Αθήνα

Ρούσσαρης, Α. (1999) "Εμπορικός Σύλλογος Λιβαδειάς", 1899-1999. Εμπόριο Βιομηχανία - Κοινωνία, Έκδοση Εμπορικού Συλλόγου Λιβαδειάς

Ρούσσαρης, Α. (1997). Εισήγηση στο συνέδριο "Χθες, Σήμερα, Αύριο", Δήμος Λεβαδέων

Σπύριδωνος, Α. Δ. (2002). ΒΟΙΩΤΙΑ - ΕΚΚΟΚΙΣΤΗΡΙΑ - ΝΗΜΑΤΟΥΡΓΙΑ - ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΤΟΥΣ 1930 - 2000, Επιμελητήριο Βοιωτίας: Λιβαδειά

Τσεκούρα, Π. (2015). Διατήρηση & επανάχρηση αξιόλογου βιομηχανικού κτηριακού αποθέματος Μύλου Παπαιωάννου, Δήμος Λεβαδέων

Ψωμά, Α. (2017). Υδροκίνητα βιομηχανικά κτίρια στη Λιβαδειά 1860 - 1950 : Καταγραφή μιας περιπέτειας κτιρίων και ανθρώπων, Δήμος Λεβαδέων

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. Χάρτης της υδροκίνητης Παρερκύνιας βιομηχανικής ζώνης Λιβαδειάς (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 2 και 3. Βόρεια και δυτική όψη αλευρόμυλου και εκκοκιστηρίου Μέγα & Δαροπούλου (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 4. Νότια όψη κυλινδρόμυλου Ακριδοπούλου (Άννα Ψωμά)

Εικόνα 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής στις Πηγές Κρύας (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνα 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής στην περιοχή της παλιάς πόλης (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνα 25, 26, 27, 28, 29, 30, 31, 32, 33, 34. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής της νέας πόλης (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνα 35, 36, 37, 38. Σύγχρονη εικόνα της Παρερκύνιας περιοχής στην περιοχή εκτός σχεδίου της πόλης (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνα 39, 40, 41, 42. Οι 4 διαφορετικές όψεις της παρερκύνιας περιοχής (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνες 43, 44, 45. Σύγκριση αστικού δημόσιου χώρου σχεδιασμένο με παράμετρο το ποτάμι και χώρου απάθεια προς αυτό (Θωμάς Σοηούκος)

Εικόνες 46. Ενήλικο και ανήλικο εργατικό προσωπικό του εργοστασίου Πασχάλη. Οι συνθήκες εργασίας για τα παιδιά ήταν ιδιαίτερα δυσχερές, λόγω φόρτου εργασίας αλλά και λόγω τις συμπεριφοράς που δέχονταν από τους προϊσταμένους
(Στέργιος Βαράκης)

Εικόνες 47, 48, 49, 50. Σύγχρονη εικόνα των "Γρασιδιών"
(Θωμάς Σολούκος)

Εικόνες 51, 52, 53, 54. Σύγχρονη εικόνα του Μύλου Παπαιωάννου
(Θωμάς Σολούκος)

Εικόνες 55, 56, 57, 58. Σύγχρονη εικόνα του της περιοχής ανάμεσα από την οδό Έρκυνας και το εργατο/λήλικό κέντρο
(Θωμάς Σολούκος)

Εικόνες 59, 60, 61, 62. Σύγχρονη εικόνα της περιοχής εκτός σχεδίου πόλης
(Θωμάς Σολούκος)

